

T.C
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI

BANKACILIKTA MUHASEBE BİLGİLERİ VE DEĞER İLİŞKİSİ:
BORSA İSTANBUL UYGULAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ayşegül KOÇ BAKIR

Danışman
Prof. Dr. Ümit GÜMRAH

BOLU 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ayşegül KOÇ BAKIR' a ait "Bankacılıkta Muhasebe Bilgileri Ve Değer İlişkisi: Borsa İstanbul Uygulaması" adlı çalışma, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle/ oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

03/09/2019

Unvan, Adı, Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Prof. Dr. Ümit GÜMRAH

Üye : Prof. Dr. Mehmet ERYİĞİT

Üye : Prof. Dr. Rasim İlker GÖKBULUT

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Yaşar AYYILDIZ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum, **“Bankacılıkta Muhasebe Bilgileri ve Değer İlişkisi: Borsa İstanbul Uygulaması”** başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başvurulan kaynaklardan yapılan alıntılarının adlarının bilimsel kurallara uygun olarak metin içinde, dipnotlarda ve kaynaklarda gösterildiğini, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşegül KOÇ BAKIR

03.09.2019

ÖN SÖZ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, bankacılık sektöründe muhasebe bilgilerinin değer ilişkisi incelenmiştir. Borsa İstanbul'da işlem gören 13 bankadan alınan verilerle panel veri yöntemi kullanılarak analiz yapılmıştır.

Bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde ve hazırlanma sürecinin yürütülmesinde ilgi ve desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, değerli ve kıymetli zamanlarını esirgemeyerek bana her fırsatta yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren sayın hocam Doç. Dr. Ümit GÜMRAH'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her karesinde bana güvenip cesaret veren, desteklerini esirgemeyen, var olmalarıyla sonsuz şükrettiğim ve “**HUZURİSTAN**” olarak adlandırdığım güzel ve kocaman ailemin başkahramanları olan çok değerli babam Agit KOÇ'a ve annem Şüfkiye KOÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Huzuristan'ın diğer fertleri olan ablalarım Neslihan KOÇ ve Nuran YÜKSEL'e, abim Murat KOÇ'a, kardeşlerim Musa, Aslı, Nazlı, Ünzile Sultan ve Rabia KOÇ'a çok teşekkür ederim.

Huzuristan'a sonradan dahil olan, varlığıyla hayatıma tarifsiz huzur katan, tez çalışmam sürecinde beni cesaretlendiren, desteğini bir an dahi esirgemeyen, moral ve motivasyonumu zirvede tutan mükemmel eşim Mehmet Şakir BAKIR'a çok teşekkür ederim.

Ayşegül KOÇ BAKIR

03.09.2019

ÖZET

BANKACILIKTA MUHASEBE BİLGİLERİ VE DEĞER İLİŞKİSİ: BORSA İSTANBUL UYGULAMASI

Ayşegül KOÇ BAKIR

Yüksek Lisans Tezi

İşletme Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ümit GÜMRAH

Eylül 2019, 73 + xiii Sayfa

Bu araştırmanın temel amacı 2008-2017 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören 13 bankada muhasebe bilgisi değer ilişkisinin olup olmadığını araştırmaktır. Buna göre söz konusu analizde bankalar için hisse başına net kar, hisse başına defter değeri, hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akışı, hisse başına kredi zarar karşılığı, hisse başına toplam tahakkuklar ve diğer tahakkuklar bağımsız değişken iken hisse senedi getirileri ise bağımlı değişken olarak seçilmiştir. Değer ilişkisinin belirlenebilmesi için Ohlson (1995) ve Berger Ofek ve Swary (1996) geliştirdikleri bir değerlendirme modeli kullanılmıştır. Çalışma için geliştirilen modelin geçerliliği panel veri analizi ile test edilmiştir.

Verilerin elde edilmesinde “www.borsaistanbul.com” veri tabanı kullanılmıştır. Genel olarak araştırma bulgularını değerlendirecek olursak bankalarda değer ilişkisinin belirlenmesinde muhasebe bilgi sisteminin üretmiş olduğu bilgilerin etkili ve önemli olduğu ifade edilebilir.

Anahtar kelimeler: Muhasebe Bilgileri, Değer ilişkisi, Ohlson Modeli, Berger Ofek ve Swary, Panel Veri.

ABSTRACT

ACCOUNTING INFORMATION AND VALUE RELATIONS IN BANKING: BORSA İSTANBUL APPLICATION

Ayşegül KOÇ BAKIR

Master Thesis

Department of Business Administration

Advisor: Proffesor Dr. Ümit GÜMRAH

September 2019, 73 + xiii Pages

The main purpose of this study is to investigate whether there is an accounting knowledge in 13 banks traded in the Borsa İstanbul between 2008-2017. Accordingly, in this analysis, net profit per share, book value per share, cash flow from share activities, provision for credit losses per share, total accruals per share and other accruals are selected as independent variables while stock returns are selected as dependent variable. A valuation model developed by Ohlson (1995) and Berger Ofek and Swary (1996) was used to determine the value relationship. The validity of the model developed for the study was tested with panel data analysis.

“www.borsaistanbul.com” database was used to obtain data. Generally, if we evaluate the research findings, it can be stated that the information produced by the accounting information system is effective and important in determining the value relation in banks.

Key words: Accounting Information, Value relation, Ohlson Model, Berger Ofek and Swary, Panel Data.

Huzuristan'a...

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ETİK UYGUNLUK BEYANI.....	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

GİRİŞ	1
-------------	---

I. BÖLÜM

1. BANKA KAVRAMI, BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI,

FAALİYETLERİ VE BANKA KARLILIĞINI BELİRLEYİCİ ETKENLER... 3

1.1. Banka Kavramı.....	3
1.2. Bankaların Sınıflandırılması	4
1.3. Bankaların Faaliyetleri	5
1.4. Banka Karlılığını Belirleyici Etkenler	7

II. BÖLÜM

2. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ, BANKA MUHASEBESİ VE BANKALARDA

FİNANSAL TABLOLAR..... 10

2.1. Muhasebe Bilgi Sistemi	10
2.1.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin İçeriği	12
2.1.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği ve Verimliliği	12
2.1.3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Öğeleri.....	13
2.1.4. Muhasebe Bilgilerinin Kullanıcıları	15

2.1.5. Muhasebe Bilgi Sisteminin Özellikleri.....	15
2.1.6. Muhasebe Bilgi Sisteminin Katkıları.....	16
2.1.7. Muhasebe Bilgi Sistemi Geliştirme İlkeleri.....	18
2.2. Banka Muhasebesi.....	19
2.2.1. Bankalarda Tutulan Defterler	20
2.2.2. Bankalarda Finansal Tablolar	20

III. BÖLÜM

3. DEĞER İLİŞKİSİ KAVRAMI VE DEĞER İLİŞKİSİNİ ANALİZ EDEN

YAKLAŞIMLAR	27
3.1. Değer İlişkisi Kavramı	27
3.2. Değer İlişkisini Analiz Eden Yaklaşımlar.....	29
3.2.1. Bilanço Modeli	30
3.2.2. Gelir Tablosu Modeli-Getiri Modeli.....	30
3.2.3. Karma Model	30
3.3. Literatür Taraması.....	31

IV. BÖLÜM

4. BANKACILIKTA MUHASEBE BİLGİLERİ VE DEĞER İLİŞKİSİ: BORSA

İSTANBUL UYGULAMASI.....	41
4.1. Araştırmanın Amacı	41
4.2. Metodoloji	41
4.2.1. Panel Veri Analizi.....	41
4.2.1.1. Sabit Etkiler Modeli (SEM).....	43
4.2.1.2. Rassal Etkiler Modeli (REM)	44
4.2.2. Durağanlık (Birim Kök Varlığı)	44
4.2.3. Birim Kök Kavramı	45
4.2.4. Panel Birim Kök Testleri	45
4.3. Araştırmada Kullanılan Model.....	46
4.4. Araştırmanın Gözlem Kümesi ve Temel Değişkenler	47
4.5. Araştırmanın Sonuçları	50
4.5.1. Panel Durağanlık Testleri	50

4.5.2. Hausman Test	53
V. SONUÇ	
5. SONUÇ	56
KAYNAKLAR	60

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1.: Bankaların Sınıflandırılması.....	5
Tablo 1.2.: İçsel Ve Dışsal Değişkenler.....	8
Tablo 2.1: Nakit Akım Tablosu Tutarlarının Hesaplanması.....	24
Tablo 4.1: Araştırmada Kullanılan Bankalar	48
Tablo 4.2: Araştırmada Kullanılan Değişkenler	48
Tablo 4.3: Bir Bütün Olarak Panel Durağanlık Test Sonuçları	50
Tablo 4.4: Getiri Değişkeni Panel Birim Kök Testi Sonuçları	51
Tablo 4.5: FNA Değişkeni Panel Birim Kök Testi Sonuçları	51
Tablo 4.6: DTHK Değişkeni Panel Birim Kök Testi Sonuçları	52
Tablo 4.7: KZK Değişkeni Panel Birim Kök Testi Sonuçları	52
Tablo 4.8: HBDD Değişkeni Panel Birim Kök Testi Sonuçları	53
Tablo 4.9: Hausman Test İstatistiğinin Sonuçları	54
Tablo 4.10: Sabit Etkiler Model Tahmini Sonuçları.....	54

ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 2.1: TMS 7: Nakit Akım Tablosu Bölümleri.....	23
Şekil 2.2: Nakit Akım Tablosunun Basit Yapısı.....	24
Şekil 2.3: Nakit Akım Tablosu Düzenleme Yöntemleri.....	25
Şekil 3.1: Değer İlişkisi Tanımı.....	29

KISALTMALAR LİSTESİ

AİBÜ	: Abant İzzet Baysal Üniversitesi
BAE	: Birleşik Arap Emirlikleri
BİST	: Borsa İstanbul
CSE	: Kolombo Menkul Kıymetler Borsası
DTHK	: Diğer Tahakkuklar
G	: Hisse Başına Getiri
FNA	: Hisse Başına Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Akışı
GAAP	: Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri
HBK	: Hisse Başına Net Kar
HBDD	: Hisse Başına Defter Değeri
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KZK	: Hisse Başına Kredi Zarar Karşılığı
MBS	: Muhasebe Bilgi Sistemi
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
REM	: Rassal Etkiler Modeli
SEM	: Sabit Etkiler Modeli
THK	: Hisse Başına Toplam Tahakkuklar
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
UFRS	: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
VUK	: Vergi Usul Kanunu
V.B.	: Ve Benzeri
PSE	: Filistin Güvenlik Borsası

GİRİŞ

İtalyanca'da "banco" sözcüğünden gelen ve en basit anlatımıyla " para üzerine ticaret yapan işletmeler" şeklinde tanımlanan ve küreselleşme sonucu hızlı bir şekilde ekonomi ve ticaret alanını genişleten bankalar, hem finans sektörünün başrol oyuncusu hem de reel sektörde en fazla arz kaynağı sunması nedeniyle tüm dünyada büyük önem taşımaktadır.

Bankalar, küreselleşmeyle birlikte temel işlevi olan tasarruf sahiplerinden topladığı mevduatı kredi talep edenlere aktarma dışında faaliyet alanlarını genişleterek birçok işlem yapmaya başladılar. Buda bankaların çok fonksiyonlu olmasını sağlamıştır.

Finansal sektörün temelini oluşturan bankacılık sisteminde, sağlam çalışan ve büyüyen bir finans sistemi söz konusuysa güçlü ve dayanıklı bir ekonominin varlığı sonucunu doğurur. İyi bir Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)'nin kurulmuş olmasıyla birlikte etkinlik ve verimlilik söz konusu olmaktadır. Nitekim bankalarda etkin bir kurumsal anlayışının geçerliliği büyük oranda buna bağlı olmaktadır. Muhasebe bilgi sistemleri, banka yönetimlerine hayati bilgiler sunduğu için doğru karar almak için sık sık Muhasebe Bilgi Sistemi(MBS)'ne başvurulmaktadır. İşte tam da bu noktada muhasebe bilgilerinin önemi gün yüzüne çıkmaktadır.

Bu çalışmada, bankaların faaliyetlerinden elde ettiği nakit akışlarının bankanın piyasa değerini etkileyip etkilemediğinin yanıtı aranmıştır. Dolayısıyla muhasebe bilgilerinin önemi ve muhasebe bilgilerinin bankalar üzerindeki piyasa değerini açıklamadaki başarısı değerlendirilip, bankacılık sektöründe muhasebe bilgilerinin değer ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın amacına yönelik olarak birinci bölümde banka kavramı ele alınırken küreselleşme sonucu faaliyetlerinin genişletmesi üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra bankaların sınıflandırılması ve banka karlılığını belirleyici etkenlere ilişkin bilgi verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise muhasebe bilgi sisteminin ne olduğu, içeriği, etkinliği, verimliliği ve öğeleri hakkında bilgi verilmiştir. Muhasebe bilgilerinin kullanıcıları, muhasebe bilgilerinin özellikleri, katkıları, muhasebe bilgi sistemi geliştirme ilkeleri de devamında üzerinde durulan konular arasındadır. Ayrıca banka muhasebesi ve bankaların kullandıkları finansal tablolar konusu da kısaca ele alınmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, mali tablolarla ilgililere sunulan muhasebe bilgilerinin hisse senetlerinin getiri ve fiyatlarında meydana getirdiği dalgalanma olarak tanımlanan değer ilişkisi kavramı ele alınmıştır. Ayrıca hem değer ilişkisini analiz eden bilanço modeli, gelir tablosu modeli ve her ikisinin bir araya gelip oluşturduğu karma model hakkında bilgi verilmiş hem de değer ilişkisi üzerinde literatür taraması yapılmıştır.

Çalışmanın dördüncü ve aynı zamanda son bölümünde ise Bankacılıkta Muhasebe Bilgileri ve Değer İlişkisini ölçmeye yönelik ekonometrik uygulamaya yer verilen panel veri analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu bölümde öncelikle çalışmanın amacına değinilmiştir. Daha sonra panel veri analizinin tanımı ele alınmış ve yatay kesit, zaman serisi veri setlerine kıyasla sahip olduğu avantaj ve dezavantajlardan söz edilmiştir. Devamında sabit etkiler modeli ve rassal etkiler modeli olarak iki gruba ayrılmasına yer verilmiştir. Rassal etkiler modeli ile sabit etkiler modeli arasında hangisinin seçilmesi gerektiği konusunda hüküm verilmesinde kullanılan hausman testi kullanılmış ve bu test hakkında bilgi verilmiştir.

Bu çalışmanın asıl konusu olan bankacılıkta muhasebe bilgileri ve değer ilişkisi konusunda beklendiği gibi istatistiki açıdan anlamlı ve pozitif etki gösteren bir sonuca varılmıştır. Bu durumda ekonomide güçlü bir yere sahip olan bankalar üzerinde, muhasebe bilgilerinin değer ilişkisi olumlu katkı yaptığını söyleyebilmekteyiz.

I.BÖLÜM

1. BANKA KAVRAMI, BANKALARIN SINIFLANDIRILMASI, FAALİYETLERİ VE BANKA KARLILIĞINI BELİRLEYİCİ ETKENLER

Bu bölümde ülke ekonomilerinde önemli bir yere sahip olan banka kavramı, bankaların sınıflandırılması, faaliyetleri ve banka karlılığını belirleyici etkenler incelenecektir.

1.1. Banka Kavramı

İtalyanca da “banco” sözcüğünden geldiği “sıra, tezgah” manasına gelen banka kelimesi, en basit anlatımıyla; “ para üzerine ticaret yapan işletmeler” şeklinde tanımlanmaktadır (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 59). Banka, tasarruf eden taraftan mevduat toplayan ve topladığı bu mevduatı kredi talep edenlere aktaran finansal bir kurumdur. Yani bir bankanın en belirgin işlevi tasarruf sahiplerinden topladığı mevduatı, kredi talep edenlere arz etmektir.

Küreselleşme sonucu hızlı bir şekilde ekonomi ve ticaret alanını genişleten bankalar, neredeyse tüm topluma sunduğu hizmet seçenekleriyle önemli bir konuma gelmiştir. Önceki yıllardaki banka faaliyetleri ile günümüz banka faaliyetleri arasında önemli farklılıklar vardır. Yılların geçmesiyle oluşan bu farklılıkların nedeni bankaların küreselleşme şartlarından dolayı ekonomik ve teknolojik gelişmelere ayak uydurup sürekli ve hızlı bir değişime girmesidir. Bankaların sürekli ve hızlı bir değişim süreci içerisinde olmaları finansal piyasaların en önemli ayağı olarak nitelendirilmesine neden olmaktadır. Özellikle iletişim teknolojisinin sayesinde ve ülkeler ile kıtalar arasındaki

mesafenin gitgide kısılması sonucu satın alma gücü aktarımı oluşabilmektedir. Böylesi bir zeminde bankaların faaliyetleri, örgütlenmesi, çalışma şartları ile düzenleri ve ekonomilerindeki gelişmişlik seviyeleri birbirlerini etkilemede doğal bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Takan (2002) çalışmasında, bankaları mevduat toplayan, kredi veren, sanayi kuruluşlarına destek veren, kiralık kasa kullandıran, borsa işlemlerine doğrudan taraf olan ya da aracılık yapan, makroekonomik politikaların uygulanmasına yardımcı olan, ülkelerin gelişip ilerlemesine yardımcı ve yönlendirici olan çok yönlü ekonomik kuruluşları olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Karaayhan 2008: 3). Bankaların günümüzde birçok alanda faaliyet göstermesiyle tüm bu faaliyet alanlarını kapsayacak şekilde bir tanımın olması oldukça zordur.

1.2. Bankaların Sınıflandırılması

Bankaları çeşitli kriterlere göre sınıflandırmak mümkündür. Hukuksal kuruluşlarına göre, Bankacılık Kanunu'na göre, sermaye kaynaklarına göre, içerik yönlerine göre, iş konularına göre ve Türkiye Bankalar Birliği'ne göre çeşitli sınıflandırmalar vardır. Bu sınıflandırmalara göre banka türleri (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 63);

Tablo 1.1.: Bankaların sınıflandırılması

Hukuksal Kuruluşlarına Göre Bankalar	Sermaye Kaynaklarına Göre Bankalar
<ul style="list-style-type: none"> - Kişisel girişim bankaları - Yasalarla kurulmuş bankalar - Tic. Ortaklığı şeklindeki bankalar 	<ul style="list-style-type: none"> - Özel sermaye ile kurulmuş bankalar - Yabancı bankalar - Karma sermayeli bankalar - Tüm sermayesi devletçe ödenmiş bankalar - Ulusal bankalar
Bankacılık Kanunu'na Göre Bankalar <ul style="list-style-type: none"> - Mevduat bankaları - Kalkınma ve Yatırım bankaları - Katılım bankaları 	TBB Tarafından Yapılan Sınıflandırma <ul style="list-style-type: none"> - Mevduat bankaları <ul style="list-style-type: none"> o Kamusal sermayeli mevduat bankaları o Özel sermayeli mevduat bankaları - Yabancı bankalar <ul style="list-style-type: none"> o Türkiye'de kurulmuş yabancı bankalar o Türkiye'de şube açan yabancı bankalar - Kalkınma ve Yatırım bankaları <ul style="list-style-type: none"> o Kamusal Sermayeli kalkınma ve yatırım bankaları o Özel Sermayeli kalkınma ve yatırım bankaları o Yabancı Sermayeli kalkınma ve yatırım bankaları - TMSF'ye devredilen bankalar
İş konularına göre bankalar <ul style="list-style-type: none"> - İş ve Ticaret bankaları - Emisyon bankaları - Uzmanlık bankaları 	
İçerik Yönünden Bankalar <ul style="list-style-type: none"> - Merkez bankalar - Ticari bankalar - Halk bankaları - Yatırım ve İş bankaları - Sanayi ve Kalkınma bankaları - Tasarruf bankaları - Tarım ve Kredi bankaları - Dış Ticaret bankaları - İpotek bankaları 	

1.3. Bankaların Faaliyetleri

Küçükbaş (2016: 13) ülke ekonomilerinde önemli yere sahip olan bankaların temel görevlerini; likidite sağlamak, finansal aracılık etmek, uzun vadeli yatırımlarda kısa vadeli kaynakların kullanılmasına yardımcı olup vade düzenini temin etmek, para politikalarının etkinliğini elde etmek, fon birikimi sağlayarak yatırımların finansmanına destek olmak, çeşitli kredi ve ödeme yöntemleri arz ederek ulusal ve uluslararası ticaretin gelişmesi olarak saymaktadır.

Bankaların temel işlevi olan tasarruf sahiplerinden topladığı mevduatı, kredi talep edenlere aktarma dışında yaptığı birçok işlemi vardır. Hızla küreselleşen dünyanın bir sonucu olarak bankalar faaliyet alanlarını genişlettiler ve birçok finansal faaliyete aracılık etmeye başladılar. Sermaye piyasalarındaki gelişmeler ve bu gelişmelerle birlikte sermaye piyasaların olgunlaşması, sermaye ile küreselleşmenin hızla yer değiştirmesi, işletmeleri finansman ve öz kaynaklara yöneltmiştir. Dolayısıyla faiz

gelirlerinde azalma meydana gelen bankalar, mevduat toplayıp talep edenlere aktarma işlemlerine ek olarak para ve sermaye piyasalarında işlemler yaparak faaliyet yelpazesini çeşitlendirmiştir.

Bankalar hem finans sektörünün başrol oyuncusu hem de reel sektörde en fazla arz kaynağı sunması nedeniyle tüm dünyada büyük önem taşımaktadır. Bu denli önem taşıdığı için bankaların faaliyetlerinin ne olduğunu, banka performansının ve ya karlılığının hangi faktörlere bağlı olduğu konusu öne çıkmaktadır.

Bankaların faaliyet konuları, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 4. Maddesine göre aşağıdaki gibidir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051101M1-1.htm>, 25 Kasım 2018'de erişildi):

- Ekonomi de en önemli faaliyeti üstlenip tasarruf sahiplerinden topladığı fonları, talep edenlere kredi olarak aktarmada aracılık yaparak mevduat kabul etmek,
- Katılım fonu kabul etmek,
- Nakdi krediler ve teminat mektupları, referans mektupları v.b. nakdi olmayan her türlü kredi vermek,
- Nakdi ve nakit kullanmaksızın bankalar tarafından satın alma gücüyle desteklenmeyi ifade eden kaydi ödeme ve her çeşit tahsilat işlemleri ve ödeme işlemleri yapmak,
- Çek, poliçe ve bono gibi kambiyo senetlerinin kırdırma işlemlerini yapmak,
- Saklama hizmetine konu olan ürünlerin saklanması sağlamak,
- Seyahat çekleri, kredi kartları ve banka kartları gibi ödeme araçlarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerinin yürütülmesi işlemleri,
- Efektif de dahil üzere kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri, ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri,

- Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri,
- Sermaye piyasası araçlarının satım ve alımı ile geri alım ya da tekrar satış taahhüdü,
- Daha önce ihracı yapılmış olan sermaye piyasası araçlarının aracılık gayesiyle alım satımının icra edilmesi işlemleri,
- Başkaları lehine garanti, teminat ve sair sorumluluklarının üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri,
- Portföy işletmeciliği ve yönetimi,
- Yatırım danışmanlığı işlemleri,
- Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı,
- Forfaiting ve faktöring işlemleri,
- Bankalar arası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık,
- Finansal kiralama işlemleri (leasing),
- Sigorta acenteciliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri,
- Kurul'ca belirlenecek diğer işlemler.

Bankaların bu faaliyetleri yürütebilmesi için öncelikle tasarruf sahiplerine güven vermesi gerekmektedir. Yastık altı olarak adlandırılıp atıl bırakılan, ekonomiye kazandırılmayan para, altın ya da dövizin ekonomiye kazandırılması için bankalar tarafından bu güvenin sağlanması gerekmektedir. Sağlanan bu güven sayesinde tasarruf sahiplerinden toplanarak meydana getirdikleri büyük fonları ekonomi de gereksinim duyan kuruluş ve kişilere kredi şeklinde aktarılmaktadır. Böylelikle bankalar var olan paranın atıl, hareketsiz ve yastık altı bırakılmasına engel olmakta ve ekonomiye çok önemli bir hareketlilik getirmektedir.

1.4. Banka Karlılığını Belirleyici Etkenler

Bir işletmenin ana kuruluş amacı karlılıktır. Her ne kadar işletmeler kurulurken sonsuz yaşayacağı öngörülse de karlılık işletmelerin ömrünü etkiliyor. Kar gayesi

taşıyan işletmelerden biri de bankalardır. Bankaların karlılık performansı, aynı zamanda banka yönetiminin başarı düzeyini de gün yüzüne çıkarmaktadır (Gülhan ve Uzunlar 2011: 343).

Bir bankanın karlılığını birçok şey etkilemektedir. Geniş çaplı düşünüldüğü zaman Gayri Safi Yurtiçi Hasılat (GSYİH), enflasyon, siyasi olaylar; daha dar çaplı düşünüldüğü zaman ise işletmenin finansal yapısı yani aktif karlılığı, borçluluk oranları, faaliyet giderleri, likiditesi gibi daha birçok değişken bir bankanın karlılığını etkilemektedir. Bir işletmenin karlılığını etkileyen ve performans göstergesi olarak kabul edilebilecek içsel ve dışsal olarak sınıflandırılan iki değişkenden söz edilmektedir. İçsel değişkenler bir işletmenin kendi bünyesinde, kontrolünde ve yönetiminde olan değişkenleri; işletmelerin kendi kontrolü dışında olan değişkenleri ise dışsal değişkenler olarak adlandırmaktadır. İçsel ve dışsal değişkenler aşağıdaki gibidir (Buğan, Gül Reis ve Kılıç 2016: 27-28; Taşkın 2011:293- 294):

Tablo 1.2: İçsel ve dışsal değişkenler

	DEĞİŞKENLER	AÇIKLAMA
İçsel Değişkenler	Aktif Karlılığı(AK)	Vergi Sonrası Net Kar/Aktif Toplamı
	Net Faiz Marjı(NFM)	(Faiz Gelirleri-Faiz Giderleri)/Aktif Toplamı
	Kaldıraç Oranı(KO)	Borç Toplamı/Aktif Toplamı
	Likidite Oranı(LO)	Kredi ve Alacaklar/Aktif Toplamı
	Faaliyet Giderleri Oranı(FGO)	Diğer Faaliyet Giderleri/Aktif Toplamı
	Kredi/Mevduat Oranı(KMO)	Kredi ve Alacaklar/Mevduat Toplamı
Dışsal Değişkenler	Enflasyon (TÜFE)	TÜFE Bazlı Enflasyon Oranı
	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)	Gayri Safi Yurtiçi Hasıladaki % Değişim
	Piyasa Kapitalizasyonu (PK)	(Dolaşımdaki Pay Senedi x Kapanış Fiyatı)/ GSYİH

Bankalardaki karlılık performansını içsel ve dışsal olarak sınıflandıran başka bir çalışma ise; bankaların kontrolündeki içsel değişkenleri finansal ürünlerin, menkul ve gayrimenkullerin nakde çevrilebilme seviyesi olarak bilinen likidite seviyesi, karlılık politikası, gider yönetimi, operasyonel risk, piyasa riski ve kredi risklerini karşılayacak oranda sermaye yeterliliği ve banka büyüklüğü olarak beşe ayırmışken dış değişkenleri ise sektöre özgü ve makro ekonomik değişkenler olarak ikiye ayırmıştır (Ata 2009: 141-142).

Finansal sektörün temelini oluşturan bankacılık sisteminde, sağlam çalışan ve büyüyen bir finans sistemi söz konusuysa güçlü ve dayanabilen bir ekonominin varlığı sonucunu doğurur. İyi bir Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)'nin kurulmuş olmasıyla birlikte etkinlik ve verimlilik söz konusu olmaktadır. Nitekim bankalarda etkin bir kurumsal anlayışının geçerliliği büyük oranda buna bağlı olmaktadır. Muhasebe bilgi sistemleri, banka yönetimlerine hayati bilgiler sunduğu için doğru karar almak için sık sık Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS)'ne başvurulmaktadır. İşte tam da bu noktada muhasebe bilgilerinin önemi gün yüzüne çıkmaktadır. Dolayısıyla bankalardaki etkin kurumsal yönetim anlayışının geçerliliğini daha iyi anlamak için ikinci bölümde Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS) incelenecektir.

II. BÖLÜM

2. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ, BANKA MUHASEBESİ VE BANKALARDA FİNANSAL TABLOLAR

Bu bölümde genel hatlarıyla Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS), bankalarda tutulan muhasebe, bankaların tutması gereken defterler ve bankalarda finansal tablolar konularına değinilecektir.

2.1. Muhasebe Bilgi Sistemi

Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS) incelenmeden önce sistemin ne olduğu, verinin ne anlama geldiği ve bu iki kelime bir araya gelip “Bilgi Sistemi” gibi bir kavram oluşturduğunda nasıl bir anlam kazandığına değinilecektir.

Sistem kelimesinin kökeni, Yunanca’da “birleşik bir bütün” manasına gelen “sustema” sözcüğünden gelmektedir. Türkçe’ye ise Fransızca’da “systeme” sözcüğünden geçen sistem, bir sonuca veya belli bir amaca varmak için oluşturulan yöntemler düzeni ve hususi bilgi gerektiren kurumsallaşmış faaliyetler bütününe denilmektedir. Rastgele bir konu üzerine açıklamalar sunan veriler bütününe ise “bilgi” denilmektedir. Sunulan bu verilerin belli bir hedef yönünde toplanması, depolanması ve işlenmesini temin eden sistemler, bilgi sistemlerini meydana getirmektedir (Akyüz, Görmüş ve Bektaş 2008: 2). İşletmelerin var olmasında büyük bir öneme sahip olan “bilgi” kelimesi küreselleşen günümüz dünyasında önem derecesi hızla artarak devam etmektedir. Bir yönetici için en önemli şey var olan bir bilgiyi doğru zamanda, doğru yerde ve en iyi şekilde faydaya dönüştürmektir. Dolayısıyla bir işletme için bilgi işleme; elde edilen verilerden yöneticiye yararlı raporlar ya da genel anlamda bilgiler

oluşturabilmek için bir takım araçlar kullanılarak yapılan işlemlerdir” (Gökdeniz 2005: 87). Yozgat (1998: 47)’a göre bilgi sistemi, bir işletmede bilginin toplanması, işlenmesi ve yayımının insan, yazılım, donanım, iletişim ağları ve veri kaynaklarıyla birleştirilerek organize edilmesidir. Günümüzde bilgi kavramı her yerde önemli bir unsurdur. Küreselleşmenin de getirdiği rekabetin olmazsa olmazı ve değerli bir sermaye unsuru haline gelmiştir. Dolayısıyla işletmeler kendi ekonomik değerini arttırmak için bilgi denilen değerli sermaye unsuruna yatırım yaparak ve gereken fayda sağlanarak refah seviyelerinde artış gözlemlenmektedir.

MBS için birçok tanım yapılmaktadır. Oldukça geniş bir kavramı içinde barındıran MBS, geleneksel muhasebeler olarak bilinen genel muhasebe, maliyet muhasebesi ve finansal muhasebeyi de içermektedir. İşletmeler tarafından bu güne kadar en iyi geliştirilen MBS, temel yönetim bilgi sistemlerinin hem en mühimi ve hem de en eskisi olmaktadır. MBS, ayrıca işletmeler tarafından en güzel ve yerinde uygulanan bir sistemdir (Sürmeli vd., 2005: 32). İşletme yöneticilerine bilgi temin eden MBS, işletmenin kaynaklarının meydana gelmesini ve değerlendirilme şeklini, kullanım sonucuyla ortaya çıkan çoğalış veya azalışları ve işletmenin finansal olarak vaziyetini izah eden bilgileri üreten, üretilen bu bilgileri ilgisi bulunan kurum ve kuruluşlara ulaştıran sistemdir (Acar ve Tetik 2000: 13).

Boockholdt (1996) ‘a göre, yönetim bilgi sisteminin alt sistemi olan MBS, işlevsel ve yönetim kontrol düzeylerindeki hükümleri tespit etmek için oluşturulmuştur (Aktaran:Bekçi ve Ömürbek 2011: 99). MBS; ilgili bilgiyi toplamakta, sınıflandırmakta, işlemekte, tahlilini yapmakta ve bilgiyle iletişim kurarken yönetim bilgi sisteminin öteki fonksiyonlarının işletmenin işlevlerini etkileyen her çeşit bilgisi için yapmaktadır (Wilkinson, Cerullo 1997, Aktaran: Bekçi ve Ömürbek 2011: 99-100). İnsan ve ekipman gibi kaynakların bir araya getirilerek finansal ve diğer verilerin bilgiye dönüştürülmesi için MBS tasarlanmıştır (Bodnar ve Hopwood 2001: 2).

Yönetim bilgi sisteminin bir alt sistemi olan MBS’ne genel olarak bakıldığında yönetimin sorumluluklarından bir tanesi olan varlıklar üstündeki yönetim sorumluluğunu yerine getiren, işletme faaliyetlerini kontrol eden ve ileriye dönük

işletme faaliyetlerini planlamak için olması gereken bilgileri üreten bir sistemdir (Sürmeli 1996: 28-29).

2.1.1. Muhasebe Bilgi Sisteminin İçeriği

Genel olarak yöneticiler, işletme sahipleri, kredi kuruluşları, devlet, çalışanlar ve potansiyel ortaklar olarak adlandırılan bilgi kullanıcılarına, ihtiyaç duydukları bilgileri sunmak amacı ile verileri toplamak ve bu toplanılan verileri işlemek, biriktirmek ve biriktirilen verilerin bilgiye dönüştürmek suretiyle bazı özel tablolar, raporlar oluşturulmaktadır. Raporlar ve tabloların hazırlanmasındaki bu süreçlerin tümünü kontrol etmek MBS'nin içeriğini oluşturmaktadır.

MBS, işletmenin varlıkları ve bu varlıkları finanse etmede kullanılan kaynaklar üzerinde değişime sebep olan mali boyuttaki iş ve işlemlere ait verileri toplayan, toplanan bu verileri işleyerek anlamlı bilgilere çeviren ve oluşan bu anlamlı bilgileri özetleyip raporlayan bir bilgi sistemi olarak ele alınmaktadır. Ve bu perspektif ile bakıldığında MBS'nde bilgi kullanıcıların ihtiyaç duydukları bilgileri bir vücut haline getirip sunmak için bazı işlemler yapılmalıdır (Sürmeli vd. 2005: 43):

- Mali özellik taşıyan işlemleri ve bu işlemler ile ilgili var olan öteki verileri toplamak ve toplanan bütün verileri muhasebe sistemine girdi olarak katmak,
- Toplanan verileri işleyerek anlamlı birer bilgi haline getirmek,
- Bilgi kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde raporlar ve tablolar oluşturup sunmak,
- Doğru ve güvenilir bilgi üretmek için verilerin toplanmasından anlamlı birer bilgi haline getirip raporlar ve tablolar oluşturulmasına kadar ki olan tüm süreci kontrol etmek.

2.1.2. Muhasebe Bilgi Sisteminin Etkinliği ve Verimliliği

MBS, banka faaliyetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin ortaya çıkmasında ve ortaya çıkan bu etkinliğin ve verimliliğin artırılmasında önemli katkılar sağlamaktadır.

Romney ve Steinbart (2000: 12)'a göre MBS, değer zinciri faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla lazım olan tam ve zamanında elverişli bilgiyi temin etmektedir. İyi tasarlanmış bir MBS, deneyin ve bilginin paylaşımını sağlayarak işlemleri geliştirerek rekabet üstünlüğü sağlayabilmektedir. MBS, işletme faaliyetlerinin etkinliğini ve verimliliğini geliştirmek için aşağıdaki dört kriteri geliştirmesi gerekmektedir;

- Kaliteyi çoğaltmak ve ürün/hizmet maliyetlerini azaltmak,
- Verimliliği arttırmak,
- Etkili Karar Verme,
- Bilgiyi Paylaşmak.

MBS, büyük defter güncelleme zamanları, aylık kapatma işlemleri ve finansal raporlama konularında büyük defter ve raporlama sistemlerinin verimliliğini ve etkinliğini artırmaktadır (Romney ve Steinbart 2000: 595). MBS, raporların daha çabuk ve daha etkili gerçekleşmesine olanak sunmaktadır. Bunun yanı sıra, elle yapılması düşünülmeyecek derecede spesifik ve ayrıntılı seviyede raporlamayı da sağlamaktadır (Atrill ve McLaney 2001: 13).

MBS'nin etkin ve verimli bir şekilde işlemesi için MBS'nin öğeleri arasında bir uyumun olması lazım.

2.1.3. Muhasebe Bilgi Sisteminin Öğeleri

Bir sistemin çalışabilmesi ve hatasız çıktılar üretebilmesi için o sistemin birbirine bağlı olan ve sisteme işlerlik kazandıran öğelerinin olmasına bağlıdır. MBS'nin personel, haberleşme araçları, donanım-yazılım ve raporlar olarak dört öğesi bulunmaktadır (Karacaer ve İbrahimoglu 2003: 215; Yavuz 2014: 39). İşletme faaliyetlerinin etkinliğinin ve verimliliğinin ortaya çıkmasında önemli katkılar sağlayan MBS, söz konusu etkinlik ve verimliliğin sağlanması için tüm bu öğelerin koordine ve uyum içinde gerekmektedir. MBS'nin öğelerinin hepsi birbirlerine ilişik ve bağlı olan, MBS'ni bir vücut haline getirip çalışır hale getiren ve işlerlik kazandıran öğelerdir.

Personel: MBS'nde, bilgi sistemine ait görev ve sorumlulukları yerine getirmesi için konuyu bilen, birbiriyle anlamlı ilişkiler kuran ve sistemi çalıştıran kişilerin olması gerekmektedir. Bu kişilerin işle ilgili bilgili, donanımlı, kişilikli ve iş tecrübesinin olması beklenir. Başka bir ifadeyle MBS'nde etkin ve verimlilikten söz edebilmek için personelin, var olan bilgiyi sistemli bir şekilde bilgisayara aktarması ve diğer muhasebe bilgi sistemi öğeleriyle anlamlı bağlantılar kurması gerekmektedir.

Haberleşme Araçları: Verilerin bilgiye dönüşmesi için var olması gereken belgelerdir. Bankalar da MBS öğelerinden haberleşme araçları, defterler ve fişler-belgeler olarak sınıflandırılır (Benligiray ve Banar 2006: 32-33). Defterler, yasal defterler ve yardımcı defterler olarak ikiye ayrılır. Yasal defterler; tutulması zorunlu olan defterlerdir. Diğer bir ismi de günlük defter olan Yevmiye Defteri, Büyük Defter (Defter'i Kebir), Envanter ve Bilanço Defteri yasal defterlerdendir. Yardımcı defterler; tutulması zorunlu olmayan defterlerdir. Büyük deftere kaydedilen hesapların ayrıntıları yardımcı defterlerde izlenmektedir. Fişler ve belgeler, muhasebe fişleri ve diğer belgeler olarak ikiye ayrılan haberleşme araçlarıdır. Muhasebe fişleri; muhasebeye ait işlemlerin yevmiye defterine yazılmadan önce kaydedilen fişlerdir. Bu fişler kasa tahsil fişi, kasa tediye fişi ve mahsup fişleridir. Diğer belgeler ise; faturalar, dekontlar, perakende satış vesikaları, primanotolar, müstahsil makbuzları, günlük hareket cetvelleri, gider pusulaları, çekler, poliçeler, bonolar, taşıma ve sevk irsaliyeleri, bordrolar, kasa kayıt fişleri, yazışma belgeleri, puantaj fişleri, serbest meslek makbuzu, ilk madde ve malzeme kullanım belgeleri örnek olarak verilebilir. İşletme faaliyetlerine ait veri ile bilgilerin (fatura, fiş, belge, dosyalar) toplanması ve birbirleriyle anlamlı ilişkilerin kurulabilmeleri için kayıt ortamında yönetim için bilgiye dönüştürülmesi amacıyla işlenen ve kaydedilen araçlardır.

Donanım-Yazılım: Bilgisayarı çalıştıran fiziksel sistem olan donanım ve herhangi bir görevi yerine getirmesi için donanıma uygulanan yönergelere yazılım denmektedir. Ayrıca MBS'nde, veri veya bilgilerin yönetsel bilgilere dönüşmesi için kullanılan araçlardır. Bilgisayar, hesap makinesi, daktilo, klavye, fare, ekran, yazıcı, monitör gibi vb.

Raporlar: MBS'nde, bilgi kullanıcılarına sunulan çıktılardır. Diğer bir ifadeyle MBS'nin somut ürünleridir. İşletme içinde veya dışında olan bilgi kullanıcılarına sunulan bu raporlar sayesinde bilgi kullanıcıların işletme hakkında analiz yapmalarına ve karar vermelerine yardımcı olmaktadır.

2.1.4. Muhasebe Bilgilerinin Kullanıcıları

Bilgi kullanıcıları, bir işletmenin muhasebe bilgilerinden yararlanarak o işletme hakkında doğru kararlar almaktadır. Ekonomide ciddi fonksiyonları olan bankaların finansal tabloları ile birçok kullanıcı ilgilenmektedir. Bu kullanıcılar genel olarak aşağıdaki gibidir (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 92-93);

- Mevduat sahipleri,
- Kredi kullananlar
- Finansal kuruluşlar ve öteki bankalar,
- Bankanın yurt dışı ve yurt içi muhabirleri,
- Banka garantisi veya kefaleti ile borç sorumluluğu doğan veya yatırımda bulunan kuruluş ve kişiler,
- Bankanın ortakları,
- Yatırımcılar,
- Menkul kıymet borsasında aracılık yapan kuruluşlar,
- Yatırım danışmanlık şirketleri,
- Banka yöneticileri,
- Banka çalışanları,
- Banka denetim, düzenleme ve gözetim organları,
- Para otoriteleri.

2.1.5. Muhasebe Bilgi Sisteminin Özellikleri

İşletme faaliyetlerinin karmaşıklığı nedeniyle muhasebenin önemi her geçen gün artmaktadır. Bundan dolayı muhasebecilik mesleği eskiye oranla daha fazla uzmanlık gerektirmektedir. Muhasebe bilgileri, yöneticilerin karşılaştıkları olaylar karşısında kaygıları azaltan ve davranışlarından güven verebildiği kadar etkin ve verimli

olmaktadır. Muhasebe bilgilerinin etkin olabilmesi için bazı özellikleri taşıması gerekmektedir (Sevgener ve Hacırüstemoğlu 1998: 22;). Bu özellikler (Muhemmet Emin 2013: 48);

- Anlamlı Olmalı,
- Güvenilir ve Doğru Olmalı,
- Karşılaştırmaya Elverişli olmalı,
- Zamanında Düzenlenmeli.

2.1.6. Muhasebe Bilgi Sisteminin Katkıları

Bir muhasebe bilgisinin, bilgi kullanıcılarına fayda sağlayabilmesi için bilginin kalite boyutları olarak da kabul edilen doğruluk, zamanlılık, ilgililik, güvenilirlik, tamlık, anlaşılabilirlik, ulaşılabilirlik, etkin maliyet gibi özellikleri taşıması gerekmektedir (Demir 2010: 143);

- Doğruluk: Söylenilenin veya düşünölenin gerçeklikle uyuşmasına “doğruluk” denmektedir. Dolayısıyla bir muhasebe bilgisinin bilgi kullanıcılarına fayda sağlaması için gerçeklikle uyuşması yani doğruluk özelliğini taşıması gerekmektedir.
- Zamanlılık: Bilgi kullanıcılarına ihtiyaç duyulduğu anda muhasebe bilgisi sunulmazsa var olan muhasebe bilgisi değerini kaybeder.
- İlgililik: Bilgilerin konuyla ilgili olması gerekmektedir. Konuyla ilgisi olmayan bir bilginin olması gereksiz işlemlerin yapılmasına ve geri getirilmesi imkansız olan zamanın boşa harcanmasına mal olmaktadır.
- Güvenilirlik: Hayatın her karesinde olduğu gibi işletmelerde muhasebe bilginin güvenilirliği hayati önem taşımaktadır. Bilgi kullanıcılar bilgiye güvenmeli ve gönöl rahatlığı ile kullanabilmelidir.
- Tamlık: Bilgi kullanıcılarına sunulan eksik bilgi, alınan kararların aldatıcı, hatalı ve yanlış olmasına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla arz edilen bilgi tam, kusursuz ve eksiksiz olmalıdır.
- Anlaşılabilirlik: Bilgi kullanıcılarına sunulan bilgiler açık ve anlaşılır olmalıdır.

- Ulaşılabilirlik: Bilgi kullanıcılarına sunulan bilgilere, verilecek yetkiler dahilinde rahatlıkla ulaşılabilmelidir.
- Etkin Maliyet: Etkin maliyetten söz edebilmek için faydanın bilgiden fazla olması lazım. Muhasebe bilgisinde etkin maliyetin olması için muhasebe bilgisinden elde edilecek faydanın, bilgiyi elde ederken katlanılan maliyetten fazla olması gerekmektedir.

İyi tasarlanmış ve etkin bir MBS, işletmeye katacağı değerler aşağıdaki gibidir (Muhemmet Emin 2013: 45);

- İşletmeye yüksek kaliteli ürün geliştirme veya servis sağlama, maliyet azalımı sağlama veya aranılan bir işletme yüzü kazandırma,
- Yerinde ve daha iyi karar almak için tam zamanında ve güvenilir bilgi sağlama,
- İletişim sağlama,
- Diğer işletmelere karşın rekabet avantajı sağlama,
- Verimlilik artışı,
- Kullanılabilir bilgi sağlama

Yukarıda söz edilen katkıların gerçekleşebilmesi, MBS'nin kalite boyutları ile birlikte koordineli bir şekilde hareket ettiği sürece anlam kazanacağını söylemek gerekir. MBS'nde işletmelerin sahip olduğu ve ekonomik değer taşıyan varlıkların nasıl kullanılacağı ve bu ekonomik değer taşıyan varlıkların nasıl finanse edileceğine ilişkin anlamlı bilgiler üretilmektedir. Ve bu üretilen bilgiler ihtiyaç duyan ilgili taraflara sunulmaktadır. Bu bakış açısıyla bakıldığında muhasebenin temel ve en önemli hedefi, herhangi bir işletmenin mali vaziyetini ve faaliyet sonuçlarını açıklayan rapor ve bilgilerin elde edilmesi ile bu bilgi ve analizlerin ilgisi bulunan kişilerce yorumlanması olarak ifade edilmektedir (Çelik 2003: 1).

İşletmelerde MBS, bilgi oluşturmaya çalıştığında beş temel konu üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunlar (Dinç ve Abdioğlu 2007: 174);

- Uzun vadeli tasarı-planlar sağlamak ve bu planlarla ilgili stratejiler geliştirmek,

- İşletmenin sahip olduğu kaynaklarının dağılımı ile ilgili net ve gerçekçi kararlar almak,
- İşletmenin faaliyetleri ile ilgili maliyet planlaması yapmak ve maliyet planlamasının kontrolünü sağlamak,
- İşletmenin başarısı ve sürekliliği için performans ölçümü yapmak ve bu ölçüm sonucunun değerlendirmesini yaparak işletmeye ivme kazandırmak,
- Verileri bilgiye dönüştürerek mali bilgiler oluşturmak ve raporlamak.

2.1.7. Muhasebe Bilgi Sistemi Geliştirme İlkeleri

Sistem; iyileşmeye, düzeltmeye ve geliştirmeye ihtiyaç duymayla başlamaktadır. İşletmelerde MBS geliştirmek için öncelikle MBS'nin veya alışlar, satışlar vb. alt sistem denilen olguların oluşturulması gerekmektedir. Ya da hali hazırda yürütülmekte olan sistemin iyileştirilmesi, değiştirilmesi ya da bir bütün haline gelmesi için dizaynından işletilmesine kadar ki geçen süreci kapsamaktadır. Bu sürece kontrol etmek de dahil olmaktadır. MBS'nde bilgi geliştirme ilkeleri (Yavuz 2014: 42).

- Uygun Maliyet İlkesi: İşletmelerde muhasebe bilgi sistemi oluşturulurken, işletmenin bilgi gereksinimini karşılayabilecek uygun ve asgari maliyetle kurulmasına dikkat edilmelidir.
- Raporlama İlkesi: Gerçekleşen mali olayları izlemek ve sonuçlandırmak için hazırlanan raporlar, karar almada en etkili husus olmaktadır. Dolayısıyla hazırlanılıp sunulan raporlar herkes tarafından anlaşılacak biçimde son derece net ve aleni olmalıdır.
- İnsan Etkeni İlkesi: Sistemin sosyal yapısını oluşturan kişiler, aynı zamanda sistemin etkinliğinden de sorumlu olmaktadır. Sistemi kullanan personel birbirleriyle uyumlu olduğu ölçüde etkinlik olmakta ve başarı sağlanmaktadır.
- Örgüt Yapısı İlkesi: Örgütte oluşturulan sistemin içinde bulunan tüm bireylerin yetki ve sorumlulukları kesin çizgilerle belirlenmelidir. Böylelikle yetki ve sorumlulukları belli olan her kişi uzmanlaşmakta, daha verimli ve etkili olmaktadır.

- Esnek Olma İlkesi: Hızla değişen koşullara ayak uydurmak için esnek olunmalıdır. Bu sayede MBS'ne dair olan ve olabilecek yeni gelişmeler ile birlikte yeni eklemeler yapılmalıdır.
- Açık ve Anlaşılır Olma İlkesi: MBS'nin etkinliği karmaşık yapısıyla değil aleni, net ve anlaşılır olmasıyla olmaktadır.
- Veri Tasarrufu ve Süreçleme İlkesi: Veriler ve bilgiler girdi-işlem-çıkıtı akışıyla hareket etmektedir. Verilerin sistem içindeki akışıyla ilgili olan bu ilke, üretilecek bilgilerin anlamlı, doğru ve zamanında kullanılmasıyla mümkün olmaktadır.

2.2. Banka Muhasebesi

Muhasebe, ekonomik faaliyetlerde bulunan işletmelerin, finansal özellik taşıyan iş, işlem ve olayları para ile tabir edilen biçimde kaydeden, sınıflandıran, elde ettiği verileri özetleyerek finansal tablolar aracılığıyla raporlayan, sonuçları yorumlayarak analiz eden ve ilgili kişi ve kuruluşlara ulaştıran bilim dalıdır. Bu niteliğinden dolayı işletmelerin ilgili taraflarca kolay okunabilmesini sağlayan bir lisan özelliği taşıyıp, literatür de “işletmenin dili” olarak tanımlanmaktadır (Dinç ve Kaya 2006, Aktaran: Dinç ve Abdioğlu 2009: 158). Diğer bir ifadeyle muhasebe, mali özellik taşıyan işlemleri kısmen de olsa benzer ekonomik olayları, para cinsinden sistemli bir şekilde toplama, kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve ortaya çıkan sonuçları yorumlayarak bilgi kullanıcılarına, amaçlarına, hedeflerine uygun ve yararlı bilgileri sağlayan bir disiplin olarak ele alınmaktadır (Arzova 2011: 23).

Banka muhasebesi; mevduat toplama, türev ürünler, kredi verme ve bankacılık hizmetlerinden dolayı genel müdürlük ile şubelerde meydana gelen iş ve işlemlerin Tekdüzen Hesap Planına elverişli bir biçimde kayıt altına alınmasıdır. Bankalar, “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ve BDDK'nın çıkaracakları tebliğe göre faaliyetlerini muhasebeleştirirler (İbiş, Çatıkkaş ve Ç. Çelikdemir 2018: 73).

2.2.1. Bankalarda Tutulan Defterler

Bankaların kurulma biçimi anonim şirket olduğu için VUK'a göre birinci sınıf tüccar kategorisine girip bilanço esasına göre defter tutmak zorundalar (Özyer 2008: 362).

Günlük işlemlerinin tümünü kanunun getirdiği bir zorunlulukla tutan bankalar, resmi mercilere bilgi vermek, denetimini yapmak ve günlük yapılan işlerin takibini yapmak amacıyla türlü defterlere sınıflandırır ve kaydeder (Uçar 1999: 27).

Tutulması gereken defterler (İbiş, Çatıkkaş ve Ç. Çelikdemir 2018: 85);

- Yevmiye Defteri,
- Defter-i Kebir,
- Envanter Defteri,
- Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) Defteri,
- Damga Resmi Defteri.

Bankaların başarılı şekilde yönetilebilmesi için, işletmenin varlıklarında ve bu varlıkların elde edilmesinde kullanılan kaynaklarında parasal nitelikte değişme yaratan olayların bir bütün olarak ele alınmaları, özetlenerek analiz ve yoruma sunulmaları gerekmektedir. Bu gereklilik çerçevesinde çok sayıdaki mali işlemlere ait bilgiler finansal tablolar ile özetlenerek ilgili kişi ve kurumlara sunulur.

2.2.2. Bankalarda Finansal Tablolar

Bankaların hazırlaması gereken finansal tablolar “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ile BDDK tarafından yayımlanan yönetmelik ile tanımlanmıştır. Bankalarda finansal tablolar Yönetmeliğin 5. maddesine göre aşağıda belirtilmiştir (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 91-92);

- Nazım hesaplar ile birlikte Bilanço,
- Gelir Tablosu,

- Öz Kaynaklarda Muhasebeleştirilen Gelir Gider Kalemlerine İlişkin Tablo,
- Nakit Akım Tablosu,
- Kar Dağıtım Tablosu,
- Öz kaynak Değişim Tablosu.

Finansal raporlama sürecinin bir parçası olan bilanço, öz sermaye değişim tablosu, nakit akım tablosu, gelir tablosu ve dipnotlar finansal tabloları oluşturur (Benligiray ve Banar 2006: 219). İşletmelerin mali vaziyetinin ve performansının şekillendirilmiş sunumu olan finansal tablolar, bilgi kullanıcılarına ekonomik kararlar alırken yardımcı olmaktadır. İşletmelerin finansal değer taşıyan faaliyetlerine dair finansal bilgi, işlem ve olayların doğru bir biçimde okunabilmesi, bu finansal bilgi, işlem ve olayların analiz edilip raporlanması hususunda büyük önem taşıyan finansal tablolar aynı zamanda bankaların işletmelere kredi vermelerinde, verilecek kredinin kullanım yerinin ve nasıl ödeneceği konusunun değerlendirilmesinde temel alınan belgelerdir.

Bilanço: Yasal tablolardan biri olan bilanço, işletmelerin sınırsız olan ömrünün belirli dönemlere ayrılıp bu dönemlerin mal yapısını ele alan ve bu dönemlerde elde ettiği varlıklar ile bu varlıkların finansmanında kullanılmak üzere olan kaynakları gösteren finansal tablodur. Varlıkların ve bu varlıklar üzerindeki işletme sahibinin ve üçüncü kişilerin haklarının bir gösterilişi olarak ele alınan bilanço, bilanço eşitliği olarak adlandırılan $VARLIKLAR = SERMAYE + BORÇ$ eşitliğine dayanmaktadır (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 10-11). Başka bir ifadeyle bankaların belirli bir dönemdeki ekonomik ve finansal yapısını yansıtan, varlıklarını ve kaynaklar olarak öz kaynaklarını ve borçlarını gerçeğe değer şekilde, aktif ve pasif hesaplar biçiminde gösteren finansal bir tablodur (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 93).

Gelir Tablosu: Bankaların faaliyet dönemleri içinde temin ettikleri bütün gelir ve hasılatlar ile gider ve maliyetleri bölümlendirilmiş olarak belirtmek ve bu temin ettikleri gelirler ve katlanılan giderler sonucunda ortaya çıkan kar ya da zararı gösteren tablodur (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 98). Bankalar, geleceğe dönük planlama yaparken, kar ya da zararı meydana getiren işlemleri ve nedenleri bilmek

istemektedirler. Dönem içinde bankalarda meydana gelen işlemleri veya olayları gösteren detaylı bilgiler elde edilirse bankalar için geleceğe dönük daha faydalı kararlar alınır ve banka performansını olumlu yönde etkiler. Gelir tablosuna bakılarak katlanılan maliyet ve gelirler sonucunda dönem net kar ve/veya zarar elde edilir. Bu elde edilen bilgi sonucunda bilgi kullanıcıları nasıl davranması gerektiğini ve işletmenin ne durumda olduğunu öğrenmiş olmaktadır ve geleceğe dönük planlama yaparken bu bilgileri dikkate almaktadır.

Öz Kaynaklarda Muhasebeleştirilen Gelir Gider Kalemlerine İlişkin Tablo: Türkiye Muhasebe Standartları (TMS)'ye göre tekrar yapılan sınıflandırma düzeltileri de içinde olmak üzere öz kaynaklar başlığı altında gider ve ya gelirleri gösteren finansal bir tablodur (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 99).

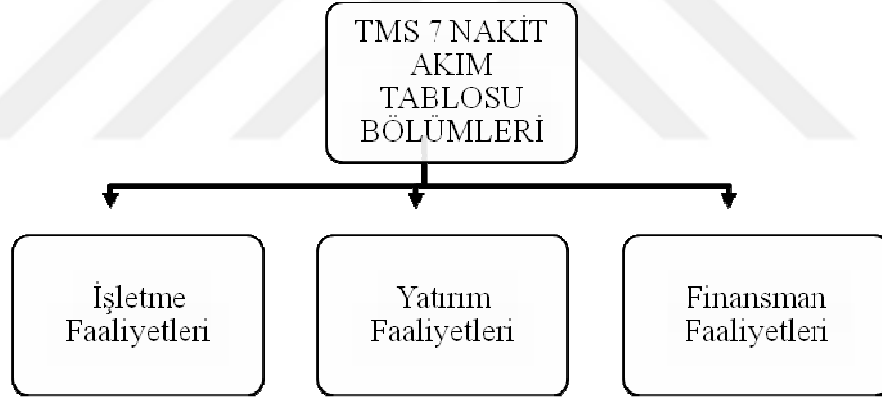
Nakit Akım Tablosu: TMS kapsamına giren şirketlere (bankalar dahil olmak üzere) 2005 yılından itibaren nakit akım tablosunun düzenlenmesi bir mecburiyet haline gelmiştir. Bu tablo, Türkiye'de 1994 yılında Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile yürürlüğe girmiştir (Akdoğan ve Tenker 2010: 358).

Nakit akım tablosu, TMS setinde "TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu" ve "TMS 7 Nakit Akım Tabloları" olmak üzere iki standartta düzenleme getirmiştir. Birincisi, TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu standardına göre nakit akım tablosundan elde edilecek olan nakit akım bilgilerinin, finansal tablo kullanıcılarına işletmenin nakit ve nakit benzerleri sağlama yeteneğini ve işletmenin nakit akımlarını kullanma gereksinimini yorumlamada esas teşkil ettiği ifade edilmektedir. TMS 7 Nakit Akım Tabloları standardının amacı, işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleriyle düzenlenen nakit akım tablosu aracılığıyla işletmenin nakit ve nakit benzerlerindeki tarihi değişikliklere bağlı olarak bilgi sağlaması özelliğini düzenlemektedir. Bu standarda göre bütün işletmelerin nakit akım tablosunu düzenlemeleri ve sunmaları mecburidir (Cavlak, Cebeci ve Güneş 2017: 237).

Bankaların belirli bir dönem içinde nakit ve nakit benzeri varlıklarında oluşan farklılıkları belirten nakit akımlarını (nakit olarak yapılan tahsilat ve ödemelerini),

kullanım yerleri ve kaynakları yönünden bankacılık faaliyetleri, finansman faaliyetleri ve yatırım faaliyetleri olarak sınıflandırılan tablodur (İbiş, Çatıkkaş ve Çoban Çelikdemir 2018: 102-103). Başka bir tanıma göre nakit akım tablosu, işletmelerin dönem içinde oluşan nakit giriş ve çıkışları ile ilgili bilgi sağlayarak, tahmini nakit akışlarının elde edilmesinde esas oluşturmakta, gerçekleşen ile tahmin edilen arasında karşılaştırma imkanı sağlayan bir tablodur (Bodur 2015: 2). Mali tablo kullanıcılarına göre nakit akım tablosu, bir işletmenin ödeme güç ve kabiliyetini ifade eden bir tablodur (Cavlak, Cebeci ve Güneş 2017: 235).

Nakit akım tablosunu kendi yapılarına elverişli bir biçimde sunan işletmeler; işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri olmak üzere Şekil 2.1’de üç bölüme ayırmaktadırlar (Collings 2013: 222).

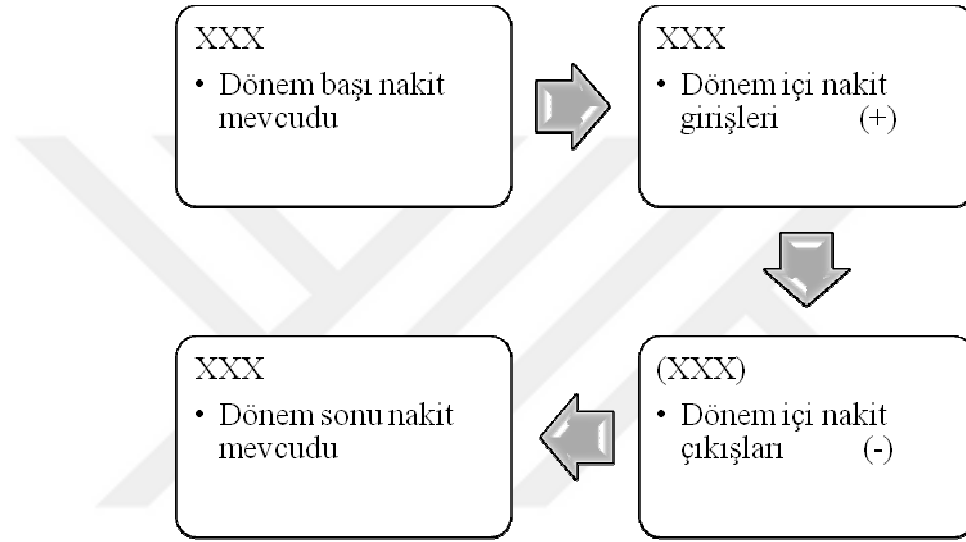
Şekil 2.1: TMS 7: Nakit akım tablosu bölümleri

Nakit akım tablosunun bölümleri aşağıdaki gibi açıklanabilmektedir (Bruwer ve Humman 2005: 2);

- İşletme Faaliyetleri: İşletmelerin, yatırım ve finansman faaliyetleri olmayan asıl gelir getirici faaliyetlerini kapsamaktadır.
- Yatırım Faaliyetleri: Nakit benzerleri ve uzun dönemli varlıkların dahilinde bulunmayan öteki yatırımların temin edilmesi ve elden çıkarılmasına dair faaliyetleri kapsamaktadır.

- Finansman Faaliyetleri: Yabancı kaynak ve öz sermaye tutarında ve yapısında farklılık oluşturan faaliyetleri kapsamaktadır.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT)'ye göre nakit akışlarının hangi faaliyetlerle ilgili olduğuna dikkat etmeden hazırlanmaktadır. Hazırlanan bu nakit akım tablosunun yapısı Şekil 2.2' deki gibidir (Bruwer ve Humman 2005: 2);

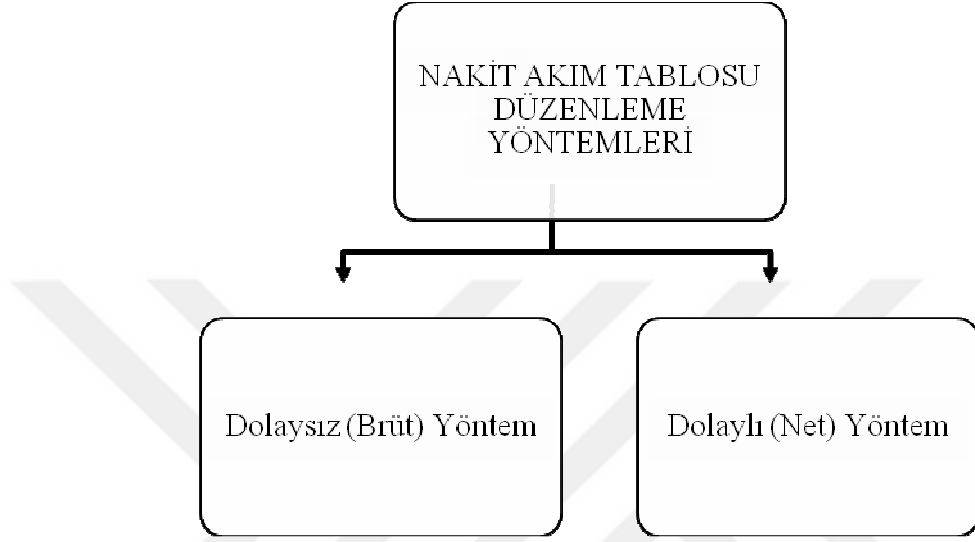
Şekil 2.2: Nakit akım tablosunun basit yapısı

TMS 7 Nakit Akım Tabloları standardına göre ise, nakit akışlarının işletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri olmak üzere üç faaliyet biçiminde raporlanmaktadır (Aktaş ve Karğın 2011: 4). İşletme faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri olarak meydana gelen nakit akım tablosunun hesaplanması Tablo 2.1'de gösterildiği gibidir (Stolowy vd. 2013: 500);

Tablo 2.1: Nakit akım tablosu tutarlarının hesaplanması

İşletme faaliyetlerinden sağlanan net nakit	A
Yatırım faaliyetlerinden sağlanan net nakit	B
Finansman faaliyetlerinden sağlanan net nakit	C
Nakit ve nakit benzerlerindeki net artış/azalış	$D=A+B+C$
Dönembaşı nakit ve nakit benzerleri	E
Dönemsonu nakit ve nakit benzerleri	$F=D+E$

TMS 7 Nakit Akım Tabloları standardına göre faaliyetlerini bölümlendiren işletmeler daha sonra işletme faaliyetlerine dair nakit akışlarını Şekil 2.3’de gösterilen iki yönteme göre düzenleyebilirler (Aktaş ve Karğın 2011: 4; Özerhan ve Yanık 2012: 89).

Şekil 2.3: Nakit akım tablosu düzenleme yöntemleri

İşletmelerin dolaysız ve dolaylı yöntemlere göre hazırladıkları nakit akım tablolarına kısaca değinecek olursak (Aktaş ve Karğın 2011: 4);

Dolaysız (Brüt) Yöntem: Brüt nakit giriş ve çıkışları dikkate alınıp hazırlanan yöntemdir. Ayrıntılı bilgi sağlaması net yöntemden daha fazladır.

Dolaylı (Net) Yöntem: Gayri nakdi işlemlerin, net kar veya zararın, daha önce gerçekleşmiş veya gerçekleşecek işlemlere ilişkin nakit giriş/çıkışları ertelemelerinin ya da tahakkuklarının ve finansman ya da yatırım faaliyetleri ile alakalı nakit akışlarına ilişkin gelir veya giderlerinin etkilerine göre hazırlanan yöntemdir.

TMS 7’ye göre her iki yöntemin kullanılmasına izin verilmiştir. Fakat Türkiye’de raporların hazırlanması ve sunulmasında benzerlik ve uyumun olması için dolaysız (brüt) yöntem kullanılması uygun görülmüştür (Kütüoğlu 2008: 33).

Kar Dağıtım Tablosu: Gelir tablosunu destekleyici bir tablo olan ve işletmelerin dönem karının dağıtımını gösteren bir tablodur. Başka bir ifadeyle; vergiler de dahil olmak üzere brüt karın nasıl dağıtıldığını gösteren bir tablodur (http://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/MALI_COZUM/MALICOZUM35.pdf, 27 Ocak 2019’da erişildi).

Öz kaynak Değişim Tablosu: İlgili dönemlerinde öz kaynak hesaplarında ortaya çıkan artış ve azalışları topluca gösteren bir tablodur (Porsuk 2008: 62).

Büyük oranda birbirlerine benzerlik gösteren finansal tablolar, teknik ve ekonomik nitelikleri itibariyle çeşitli sektörlerde farklılık göstermektedir. Bankacılık sektöründe bankaların hazırladığı finansal tablolarda diğer sektörlerden ayıran beş temel özellik bulunmaktadır. Bu özellikler (Akgüç 2011: 26);

- Ekonomideki fonksiyonları,
- Faaliyetlerinin özelliği,
- Maruz kaldıkları risklerin çeşitliliği,
- Kanuni düzenlemeler ve kamu otorite denetimi,
- Küreselleşmeden en çok etkilenen finans sektöründe faaliyette bulunmalarından dolayı bu beş özellekle diğer sektörlerden ayrılmaktadırlar.

Finansal tablolardaki her bir kalemin bir anlamı var. Tablolardaki her bir kalemin, toplam içindeki payına bakılarak, hangi kaynakların işletme faaliyetlerinin finansmanında etkin olup olmadığı, maliyetlerin satışlara oranları, duran varlık yatırımların etkin olup olmadığını v.s. anlamak mümkündür Ayrıca finansal tabloların bir görevi de gelecek hakkında bilgi vermektedir.

III. BÖLÜM

3. DEĞER İLİŞKİSİ KAVRAMI VE DEĞER İLİŞKİSİNİ ANALİZ EDEN YAKLAŞIMLAR

Bu bölümde değer ilişkisi kavramı ve muhasebe bilgileri ile değeri ilişkisini inceleyen çalışmalar ele alınacaktır. Daha sonra değer ilişkisini analiz eden literatüre değinilecektir.

3.1. Değer İlişkisi Kavramı

Sermaye piyasalarında muhasebe bilgilerinin önemi ve etkileri üzerinde yapılan araştırma ve çalışmalar, 1960 yıllarının sonları itibariyle süregelmektedir. Bu araştırma ve çalışmalarla birlikte akademisyenler için Piyasa Odaklı Muhasebe Araştırmaları (POMA) diye isimlendirilen muhasebe ve finans alanı olarak ortak bir çalışma alanı sağlanmıştır. Yapılan bu araştırma ve çalışmalar, ilgililere mali tablolarla sunulan muhasebe bilgileri, ilgililerin kararlarını olumlu yönde olması gerektiğini savunmaktadır (Aktaş 2009: 27).

Literatür de değer ilişkisi, mali tablolarla ilgililere sunulan muhasebe bilgilerinin hisse senetlerinin getiri ve fiyatlarında meydana getirdiği dalgalanma olarak tanımlanmaktadır. Muhasebe bilgilerinin faydalılığını ölçmeye ve hisse senedi fiyatlarının tüm bilgileri yansıtmadığı konusunu açıklamaya yardımcı olduğu ifade edilmektedir (Dung 2010: 1).

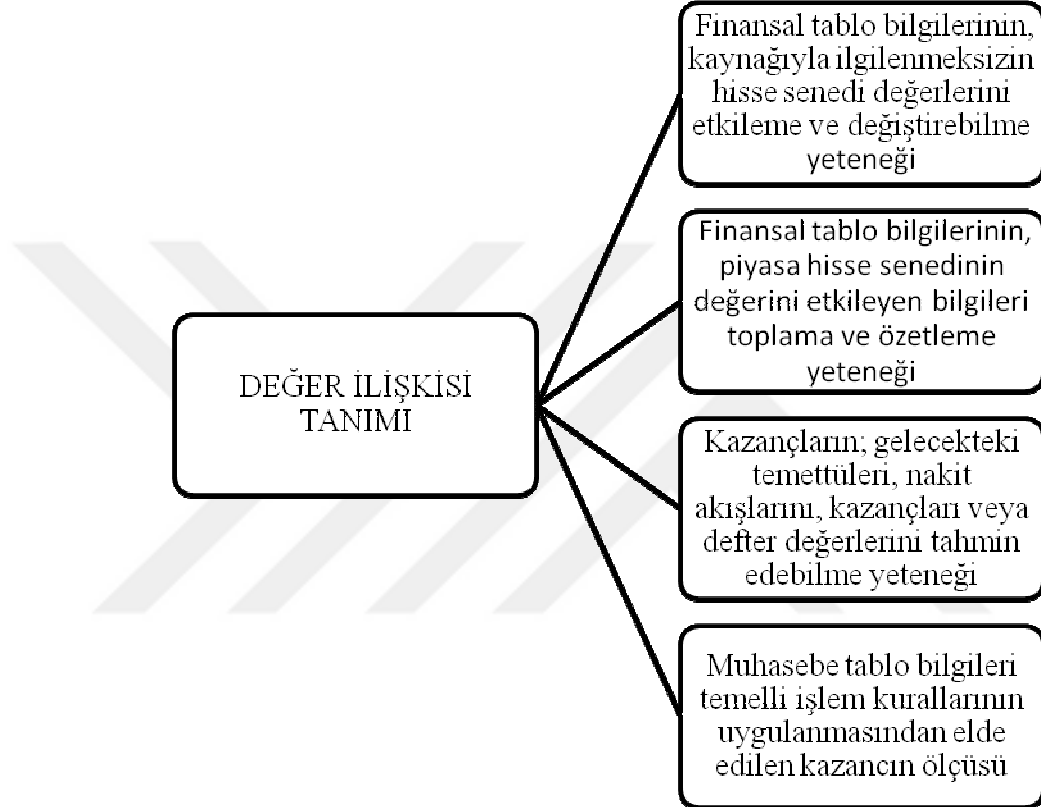
Barth ve arkadaşları (2001) muhasebe bilgilerinin, hisse senedi piyasa değerleri ile önceden tahmin edilmiş bir ilişkisi olması durumunda, değer ile ilişkili olduğunu ileri sürmektedirler (Aktaran: Burke ve Wieland 2017: 62).

Değer ilişkisi, muhasebe bilgilerinin hisse senetleri piyasasında fiyat veya getirilerde meydana gelen artış veya azalışlar gibi değişimleri anlatma kabiliyeti olarak tarif edilmektedir (Demir vd., 2016: 14).

Francis ve Schipper (1999: 325-327) değer ilişkisini, finansal tablo bilgilerinin firma değerine yansıyan bilgileri yakalama ve özetleme yeteneği olarak ele almakta ve değer ilişkisini dört başlık şeklinde sınıflanabileceğini belirtmektedirler (Aktaran: Aktaş 2009: 43).

- Muhasebe bilgileri olarak bilinen finansal tablo bilgileri, piyasada gözlemlenen hisse senedi fiyat ve getirilerinin gerçek değerini tam zamanında değil gecikmeli olarak yansıtmaktadır. Fiyat ve getiriler hisse senetlerin gecikmeden kaynaklı olarak gerçek değerini değil, muhasebe bilgilerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla “değer ilişkisi” kavramı muhasebe tablo bilgilerine göre meydana getirilen işlem bazlı stratejilerin başarı düzeylerine ilişkin olarak ölçülebilir.
- Finansal tablo bilgileri, hisse senetlerinin olması gereken değer olarak ifade edilen gerçek değeri yansıtmaktadır. Ve böylece “değer ilişkisi” fiyat ve getirileri önceden tahmin etmede öncülük ederek muhasebe bilgilerinin gelecekteki alım-satım işlemlerinin sonucunda elde edilen karı tahmin etme yeteneği olarak ölçülebilir.
- Finansal tablo bilgileri, yatırımcıların beklentilerini revize ederek haber niteliği taşımaktadır. Muhasebe bilgilerinin haber taşıma niteliğinden dolayı hisse senetlerin fiyat ve getirilerinde bir değişme olmaktadır. Bu bağlamda “değer ilişkisi” piyasaya henüz ulaşan ve haber niteliği taşıyan bilgilerin, yatırımcılar tarafından gerçekten değerlendirilip değerlendirilmediği üzerine kuruludur. Piyasaya ulaşan bu bilgiler, kısa dönemde hisse senetleri fiyatlarını değiştirme güç ve yeteneği olarak ölçülebilir.

- Finansal tablolarda sunulan muhasebe bilgileri, hisse senetlerinin değerini veya getirilerini etkileyen bilgi setinin kaynağına bakılmaksızın saptamakta ve özetlemektedir. Bu çerçevede muhasebe bilgilerinin fiyatlar ya da getiriler ile uzun dönemli istatistiksel ilişkinin ölçümü hedeflenmektedir.

Kaynak: Barrak (2011) ve Francis ve Schipper (1999)'den uyarlanmıştır.

şekil 3.1: Değer ilişkisi tanımı

3.2. Değer İlişkisini Analiz Eden Yaklaşımlar

Literatür incelendiğinde değer ilişkisi ile ilgili üç yaklaşım ele alınmaktadır. Bunlar; bilanço modeli, gelir tablosu modeli ve her ikisinin bir araya gelip oluşturduğu yeni model olarak karma model kullanılmaktadır. Her üç modele de En Küçük Kareler Yöntemi uygulanırken bağımlı ve bağımsız değişken seçimiyle birlikte yaklaşımları farklılaştırmaya götürmektedir (Aktaş 2009: 29; Akkaya 2013: 13).

3.2.1. Bilanço Modeli

Açıklayıcı değişken olarak bilanço bilgilerini baz alan bilanço modelinde dikkate alınan değişkenler, hisse başına varlıklar, hisse başına piyasa değeri ve hisse başına yabancı kaynaklar olarak tanımlanmaktadır. Bu modelde bilanço bilgilerinin geleceğe yönelik tahminlerde bulunma zorunluluğu ve diğer modellere göre daha güvenilir olması kullanılmasında en temel özelliğidir. Bu modelin en zayıf tarafı raporlanan varlık ve kaynakların bilançoya tarihi maliyetleri ile yansıtılması ve bunun sonucunda da net defter değerinin piyasa değeri ile aynı olmasını engellemesidir (Akkaya 2013: 13).

3.2.2. Gelir Tablosu Modeli-Getiri Modeli

Hisse senetleri getirilerinin karlardaki değişimin ve karların düzeyi ile ilişkili olduğuna vurgu yapan Gelir Tablosu Modeli diğer bir ifadeyle Getiri Modeli; Easton ve Haris (1991) tarafından geliştirilmiş olup esas girdileri hisse senetleri piyasasında Piyasa Değeri/Defter Değeri Oranı (PD/DD) ve Fiyat/Kazanç Oranı (F/K) oranlarıdır (Akkaya 2013: 15-16).

3.2.3. Karma Model

Ohlson (1995), bilanço ve gelir tablosuna vurgu yaparak muhasebe bilgileri değer ilişkisi analizinin son modeli olan Karma model önceki iki modelin bileşiminden oluşan bir modeldir. Bu modele Ohlson Modeli ya da Fiyat Modeli de denilmektedir. Bu modelde bağımlı değişken diğer bir ifadeyle açıklanan değişken olarak hisse senetlerinin piyasa değeri, bağımsız yani açıklayıcı değişkenler ise gelir tablosunda sunulan karlar ve bilançoda sunulan defter değeri kullanılmıştır (Akkaya 2013: 17).

Ohlson (1995), cari ve gelecekteki muhasebe karları ile defteri ve kar paylarının (temettüleri) ilişkilendirerek geliştirdiği modelde, firma değerini raporlanan muhasebe bilgilerinin bir fonksiyonu olarak ele alınan modelde “Artık Kar Değerleme” modeline dayanmaktadır (Aktaran: Aktaş 2009: 35). İşletme faaliyetlerinden elde edilen

ekonomik kârın hesaplanması için geliştirilen Artık Kar, özkaynak maliyetine ya da yatırımcıların beklediği getiri oranına göre düzeltilmiş net kara denilmektedir.

Whelan (2004)'a göre; değer ilişkisinin analiz edilmesi ve sorgulanabilmesi için işletmeler tarafından hazırlanan finansal tablolar olan gelir tablosundaki elde edilen kazanç, bilançodaki defter değeri ve nakit akış tablosundaki nakit giriş ve çıkışları gibi elde bulunması gereken üç adet kıstasın olması gerektiğini vurguluyor.

3.3. Literatür Taraması

Muhasebe bilgileri ile hisse senetleri arasındaki değer ilişkisini inceleyen ilk çalışma Ball ve Brown (1968) ve Beaver (1968)'a aittir. Ball ve Brown (1968: 160), yatırım yapmak isteyen yatırımcıların kararlarını etkileyen karların, hisse senedi getiri ve fiyatlarına yansıdığı konusuna ulaşmışlardır.

Ohlson (1991: 1)'a göre, Ball ve Brown (1968)'un yaptıkları araştırma ve çalışmanın, modern deneysel muhasebe alanında yapılan çalışmalara büyük aynı zamanda önemli bir tesirinin olduğunu ve bilgi olarak muhasebe bilgilerine bakılmasını sağladığını ifade etmektedir.

Dechow (1994) çalışmasında nakit akışlarına oranla kazançların, getirilerle daha dayanıklı bir bağın varlığı bulgusuna varmıştır. Aynı zamanda işletmenin, operasyonel ve finansal etkinlikleri ile çalışma sermayesindeki farklılıklar ortaya çıkması durumunda nakit akışlarının, işletmenin performansını tam olarak aksettiremeyeceğini ortaya koymuştur.

Cheng, Liu ve Schaefer (1996), yapmış oldukları çalışmada, işletmenin faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları ile değer ilişkisi arasında olumlu bir ilişki olduğunu gözlemlemişlerdir.

Ali ve Hwang (2000), 1986-1995 dönemini ele alan çalışmalarında, 16 ülkedeki imalatçı firmanın finansal verilerini kullanarak değer ilişkisini incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre; muhasebe bilgileri değer ilişkisi, piyasa yönelimli finansal sistemlerin banka yönelimli sistemlere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Barth, Cram ve Nelson (2001) yaptıkları çalışmada, tahakkukların gelecekteki nakit akışlarını öngörmedeki rolünü araştırmaktadırlar. Araştırmanın sonucuna göre, her bir tahakkuk esasına dayalı bileşen, gelecekteki nakit akışlarını öngörmedeki yeteneğini artırmaktadır. Ayrıca hisse senedi getirileri ile güçlü bir ilişkiye sahiptir.

Arce ve Mora (2002), 1990-1998 dönemlerini ele alan çalışmada finansal piyasalarda bankaların hakim olduğu muhasebe sistemine sahip ülkelerdeki değer ilişkisi incelenmiştir. Sekiz ülke (İngiltere, Belçika, İsviçre, Almanya, Fransa, Hollanda, İtalya ve İspanya)'nin faaliyetlerinden yararlanan çalışma sonucuna göre, bilanço bilgisinin bankaların hakim olduğu finansal sistemlerde, gelir tablosu bilgisinin ise piyasa odaklı sistemlerde değer ilişkisinin açıklanmasında yeterli bulunduğu tespit edilmiştir.

Ragah ve Omran (2006), Mısır'da yatırımcıların hisse senedi yatırım yönelimlerinde muhasebe bilgisi kullanım seviyelerine yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına göre; muhasebe bilgilerinin, firmanın gelecekteki değeri ile ilgili yapılacak değerlendirmede yararlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Begley, Chamberlain ve Li (2006), 1991-2000 döneminde 361 banka üzerinde Feltham ve Ohlson (1995)'in modeli kullanılan çalışma sonuçlarına göre, muhasebe bilgileri ile firma değeri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki söz konusudur.

Liu ve Liu (2007), Çin hisse senetleri piyasasında 1999-2003 dönemini ele alan çalışma, hisse başına kar ve hisse başına defter değeri ile hisse senedi fiyatları arasında ilişki araştırılmıştır. Araştırmada Ohlson (1995)'in modeli kullanılmıştır. Sonuç anlamlı bulunmuştur.

Horton (2007), 2000-2004 döneminde muhasebe bilgileri ile hisse senetleri arasındaki değer ilişkisi incelenmiştir. İngiltere de hayat sigortası düzenleyen iki banka ve sekiz sigorta şirketinin verileri baz alınmıştır. Araştırma sonuçları muhasebe bilgileri ile hisse senetleri arasındaki değer ilişkisinin var olduğunu tespit etmiştir.

Aktaş (2008), hisse senetleri fiyatları ile finansal oranların ilişkisinin incelenmesi amacı ile yapılmış olan araştırmada, piyasa defter değeri ve hisse başına kar oranlarının hisse senedi getirileri ile alakalı olduğu sonucuna varılmıştır.

Hevas, Siougle ve Staikouras (2009), 21 Avrupa Birliği ülkesindeki bankalardan 1996-2002 döneminde elde edilen verilerle değer ilişkisini incelemişlerdir. Hisse başına defter değeri ve hisse başına kar ölçümde kullanılan değişkenlerdir. Analizde yatay-kesit regrasyon yöntemi kullanılmıştır. Ele alınan 21 Avrupa Ülkesi için elde edilen sonuçlara göre hisse başına kar ve hisse başına defter değeri ile hisse senetleri fiyatları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki söz konusudur. Ayrıca finansal raporlama sistemleri ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği için tercih edilen muhasebe bilgilerinin değer ilişkisi farklılık göstermektedir.

Cooke, Omura ve Willett (2009), çalışmada 1950-2004 döneminde Japon holdinglerinden Sony, Toyota, Sumitomo, Fuji ve Itocho'ya ait verilerin makro iktisadi ve muhasebe değişkenin piyasa değeri ile arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre bir holding hariç diğer holdinglerde piyasa değeri ile varlıkların net defter değeri arasında uzun dönemli ilişki söz konusudur.

A.S.Man (2010) yaptığı çalışmada, 1990-2008 döneminde dört Avrupa ülkesindeki (Fransa, Almanya, Hollanda ve Birleşik Krallık) muhasebe bilgilerinin değer ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre, muhasebe bilgilerinin değer ilişkisi üzerinde önemli bir değişiklik oluşturmadığını tespit etmiştir.

Perera ve Thrikawala (2010), Sri Lanka'da 2006-2009 döneminin baz alındığı çalışmada, yatırımcıların kararlarında muhasebe bilgilerinin önem düzeyi araştırılmıştır. Muhasebe değer ilişkisinin özkaynak karlılığı ve hisse başına kar ile hisse senetleri

fiyatları arasındaki korelasyon katsayıları ile ölçümü yapılmıştır. Çalışma bulgularına göre piyasa fiyatları ile değer ilişkisi bulunmuştur. Ayrıca değer ilişkisinin tam aksine arttığı tespit edilmiştir.

Al-Horani (2010), Ürdün Amman Borsası'nda 2000-2008 tarihleri arasında işlem gören ticari bankaların geleneksel ve geleneksel olmayan bankacılık faaliyetlerinden elde edilen kazanç bileşenlerinin değer ilişkisini incelemiştir. Çalışmanın ilgilendiği konu piyasanın, geleneksel aracılık faaliyetleri dışındaki yeni finansal hizmetlere yayılmasından kaynaklanan faiz dışı kaynaklardan gelen kazanç değişimlerine tepkisinin incelenmesidir. Çalışmanın sonucuna göre; küçük bankalar için yıllık anormal getiriler ile yeni finansal hizmetlerden sağlanan kazançlar arasında pozitif bir ilişki bulunarak Ürdün Amman Borsası bankacılık sektöründe muhasebe bilgilerinin önemine dikkat çekilmiştir.

Daragma (2010) çalışmasında, Filistin Güvenlik Borsası'nda (PSE) işlem görmekte olan 23 Filistinli şirketin 2004-2008 yılları arasındaki hisse başına kar ve işletme nakit akışlarının değer ilişkisini araştırmıştır. Araştırma bulgularına göre, hisse başına kar için değer ilişkisinin pozitif olduğunu gösterirken, işletme nakit akışlarının bilgi içeriğine sahip olduğunu doğrulamak için yeterli kanıt bulunamadığı için değer ilişkisi ile işletme nakit akışları arasında değer ilişkisi bulunamamıştır.

Karunaratne v.d (2010) yaptıkları çalışmada, 2004-2008 yılları arasında Kolombo Menkul Kıymetler Borsası'nda (CSE) listelenen bankacılık, finans ve sigorta dışındaki tüm iş sektörlerini temsilen 100 şirket üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak finansal tablolardan elde edilen finansal bilgilerin değer ilişkisi incelenmektedir. Özellikle çalışma, hisse senedi fiyatlarındaki kazancın ve nakit akışının değere olan ilişkisini ve firmaların değer alaka ilişkisini ele almaktadır. Varılan sonuca göre, değişkenler üzerinde muhasebe bilgilerinin değer ilişki düzeyinin açıklayıcı bir güce sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Alfaraih ve Alanezi (2011), Kuveyt Hisse Senetleri Piyasasına kote olan firmaların 1995-2006 yılları arası araştırılmıştır. Defter değeri bilgileri ile muhasebe

karları arasındaki değer ilişkisi iki değerlendirme modeli olan fiyat ve getiri modelleri ile analiz edilmiştir. Edinilen bulgular parametreler arasında pozitif ve anlamlı bulunmuştur.

Verleun ve diğ. (2011), çalışmalarında 1998-2005 döneminde Muhasebe Reformu ve Yatırımcı Koruma Kanunu olarak bilinen Sarbanes-Oxley (SOX) Yasasının finansal tablo bilgilerinin kalitesi üzerindeki etkisini incelemiştir. SOX'in muhasebe kalitesi üzerindeki etkisini incelemek için ihtiyatlılık, kar yönetimi ve değer ilişkisi ölçütleri kullanmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre; SOX Yasasının kabul edilmesiyle kar yönetimi ve değer ilişkisi ile hisse senedi değeri arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmuştur.

Manganaris, Floropoulos ve Smaragni (2011), 1999-2008 dönemini ele alan çalışma; değer ilişkisi üzerindeki farklı raporlama sistemlerinin etkisi araştırılmıştır. Çalışma da Yunanistan, Almanya, İngiltere ve Fransa'nın raporlama sistemleri alınmıştır. Bu ülkelerdeki verilerin ele alınmasının nedeni dördünde farklı finansal raporlama sistemine sahip olmasıdır. Hisse başına defter değeri ile hisse başına kar değişkenleri üzerinde yapılan analiz sonucuna göre istatistiki olarak pozitif ve anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Büyükşalvarcı (2011), 2001 ve 2008 yıllarında ülkemizde yaşanan ekonomik kriz dönemlerinde mali analizlerde kullanılan oranlar ile hisse senedi getirileri arasında anlamlı bir korelasyonun oluşup oluşmadığı ve kullanılan bu mali oranların hisse senedi getirileri üzerindeki etkilerinin söz edilen yıllarda herhangi bir değişiklik gösterip göstermediğini tespit etmek için İMKB'de imalat sanayi işletmeleri üzerine bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Analize konu olan mali oranlarda anlamlı bir korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Ve bu araştırmanın sonucunda karlılık oranlarından "Özsermaye Karlılık Oranı" ve borsa performans oranlarından "Piyasa Değeri/Defter Değeri Oranı" dışındaki hisse senedi getirileri ile ilişkili finansal oranlar farklılık göstermektedir. 2008 yılı 2001 yılına oranla mali oranların hisse senedi getirilerinde oluşan farkı belirtmekte daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Khanagha (2011), Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) borsasında işlem gören işletmeler üzerinde yapılan bir araştırmada, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) uygulanmaya başlandıktan sonraki ve önceki dönemlerine ait muhasebe bilgileri değer ilişkisi düzeyi araştırılmıştır. UFRS'yi takiben muhasebe bilgilerinin değer ilişkisi düzeyini iyileştirmediği sonucuna varılmıştır.

Öz, Ayrıçay ve Kalkan (2011), İMKB30 endeksinde işlem görmekte olan işletmelere ait hisse senetleri getirileri üzerine önceden düşünülmesinde etkili olan etmenlerin tespit edilmesini ve uygun model aracılığıyla hangi hisse senetlerine yatırım yapılmasının yararlı olabileceği hususunda yardımcı olunmasını amaçlayan çalışmada, kaldıraç, faaliyet devir hızı ve likidite değişkenleri arasına anlamlı bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir.

Agostino, Drago ve Silipo (2011), 2000-2006 dönemini ele alan çalışmada muhasebe bilgilerinin piyasa değerini açıklama konusunda 15 Avrupa ülkesindeki bankaların UFRS öncesi ve sonrası araştırılmıştır. Bu ülkeler; Fransa, İtalya, İsveç, Yunanistan, İngiltere, Almanya, Belçika, Lüksemburg, Avusturya, Portekiz, Danimarka, İrlanda, Hollanda, Finlandiya ve İspanya olup 221 banka üzerinde panel veri analizi yapılmıştır. UFRS'ye göre tutulan muhasebe bilgilerinin, hisse başına kar etkisinin arttırdığı, hisse başına defter değerinin hisse senedi değeri üzerindeki etkisini ise azalttığı gözlemlenmiştir.

Miah (2012), 2000-2010 döneminde Dakka hisse senetleri piyasasındaki 105 şirket üzerinde hisse başına kar ve hisse başına net aktif değeri ile hisse senedi fiyatları arasındaki değer ilişkisinin analizi yapılmıştır. Bulunan bulgulara göre şirket üzerinde hisse başına kar ve hisse başına net aktif değeri ile hisse senedi fiyatları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Aydemir, Ögel ve Demirtaş (2012) çalışmalarında, panel veri analizi kullanarak hisse senedi fiyatlarının belirlenmesini incelemiştir. İMKB'de işlem görmekte olan imalat sektöründeki 73 şirkete ait veri seti 1990-2000 yılları arası incelenmiştir. Çalışma sonucunda; hisse senedi getirilerini pozitif yönde etkileyen likidite, kaldıraç ve karlılık

oranlarının tespiti yapılmıştır. Fakat hisse senedi getirileri üzerinde, faaliyet oranlarının herhangi bir etkisinin olmadığına ulaşılmıştır. Dolayısıyla finansal oranların borsa getirisinin belirlenmesindeki rolünün düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Aktaş, v.d. (2012) yaptıkları çalışmada, 2007-2010 yıllarını baz alarak halka açık olan 176 adet işletmenin işletme, yatırım ve finansman faaliyetlerini “Nakit Akışlarının Sağlandığı Faaliyetler Yöntemine” göre araştırılmıştır. Araştırma bulguları, işletmelerin nakit akışlarının aktif büyüklüğü, sektör ve yıl ışığında “hızlı büyüyen-genç işletme”, “büyüyen işletme” ve “başarılı işletme” modelleri üzerinde durulduğu gözlemlenmiştir.

Karğın (2013) yapmış olduğu çalışmada, 1998-2011 yılları arasında borsada işlem gören işletmelerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) kullanımının öncesi ve sonrası dönemlerinde muhasebe bilgileri değer ilişkisinin önemi üzerinde durmuştur. Çalışma sonucunda; UFRS sonrası (2005-2011) muhasebe bilgisi değer ilişkisi defter değeri dikkate alındığında geliştiğini ama karlılık değer ilişkisinde herhangi bir gelişme göstermediği sonucuna varılmıştır.

Kayalidere (2013) yapmış olduğu çalışmada, hisse senedi piyasasında, firma piyasa değeri ile muhasebe bilgileri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla Ohlson modelini kullanmıştır. 2005-2011 dönemini kapsayan çalışma sonucuna göre; firma piyasa değerinin oluşumunda muhasebe bilgilerinin varlığı önemli bir faktör olarak gözlemlenmiştir.

Malik ve Ali (2013), Pakistan’da enerji ve petrol sektöründe muhasebe bilgileri değer ilişkisinin varlığına ilişkin bir araştırma gerçekleştirilmiş olup, araştırma sonucunda hisse senedi getirileri ile finansal kaldıraç ve varlık devir hızı oranları arasında muhasebe bilgileri değer ilişkisinin var olduğu sonucuna varılmıştır.

Ayrıçay ve Türk (2014), 2004-2011 yıllarında BİST’te kote olmuş 56 şirketin verilerini ele alınan çalışmada, işletmelerin finansal oranları ile firma değer ilişkisi

araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; finansal oranları ile firma değeri ilişkisi arasında anlamlı bir bağ tespit edilmiştir.

Vijitha ve Nimalathasan (2014), Kolombo Menkul Kıymetler Borsasında işlem görmekte olan işletmelerin hisse başına net varlıklar, hisse başına kazanç, özkaynak getirisi ve fiyat kazanç oranı gibi muhasebe bilgilerinin değerine ilişkin yapmış oldukları çalışmada, muhasebe bilgilerinin değer alaka düzeyinin hisse senedinin fiyatı üzerindeki etki araştırılmıştır. Önemli bir etkinin gözlemlendiği çalışmada, muhasebe bilgilerinin değer alaka düzeyinin hisse fiyatı ile önemli ölçüde ilişkili olduğu ortaya konulmaktadır.

Elshandidy (2014) çalışmasında, Çin Borsasında işlem gören işletmelerin 1999-2012 yılları arası muhasebe bilgileri değeri ilişkisinin olup olmadığı incelemiştir. Çalışmada, firma değeri ile hisse senedi fiyatı üzerinde hisse başına kazancın ve hisse başına defter değerinin etkisi olduğundan muhasebe bilgisi değeri ilişkisinin varlığı tespit edilmiştir.

Frank ve James (2014) çalışmalarında, Nijerya Borsası'nda işlem görmekte olan yiyecek ve içecek sektöründeki işletmelerinin nakit akışlarının işletme performansını üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucuna göre, işletme performansı ile işletme ve finansman faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları arasında olumlu bir ilişki söz konusu iken yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları arasında olumsuz ilişki tespit edilmiştir (Aktaran: Uygurtürk ve Vargün 2018: 708).

Kurtaran vd. (2015), 2008-2012 yıllarını kapsayan BIST-100 endeksinde işlem gören 45 işletme üzerinde yaptıkları çalışmada, firma değeri ile mali analizde kullanılan oranlar (likidite oranları, faaliyet oranları, karlılık oranları ve finansal yapı oranları) arasında herhangi bir ilişkinin var olup olmadığı çoklu regresyon analizi ile incelemeye almışlardır. Yapmış oldukları araştırma sonucuna göre; işletme değerinin karlılık oranlarından aktif karlılık ve likidite oranlarından asit-test oranı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişkinin var olduğu fakat işletme değerinin likidite oranlarından biri olan cari oran ile arasında anlamlı ve negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca analizde

kullanılan diğer mali oranlar ile firma değeri arasında anlamsız bir ilişki tespit edilmiştir.

Kaya ve Öztürk (2015), işletmelerin 2000-2013 yıllarında hisse senedi fiyatlarının muhasebe karlarında meydana getirdiği etkiyi incelemek amacıyla BİST’te işlem gören gıda, tütün ve içki sektöründe faaliyette bulunan işletmeler ele alınmıştır. İnceleme sonucuna göre; hisse senedi fiyatları ile muhasebe karları arasında ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Omukhodu ve Ibadin (2015) Nijerya Borsasında işlem görmekte olan firmalara muhasebe bilgisi değer ilişkisi üzerinde yapmış oldukları çalışma sonucuna göre firma değeri ile karlılık, nakit akış ve temettü bilgileriyle muhasebe bilgisi değer ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Ikechukwu (2015), Nijerya’daki üç bankanın 2009-2013 yılları arasındaki verileri üzerinde durmuştur. Çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışmada, bankaların karlılığı üzerinde nakit akış tablosunun etkisinin varlığı incelenmiştir. Çalışma bulguları, bankaların karlılığı üzerinde finansman ve işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışlarının etkisinin pozitif olduğu fakat yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit akışlarının etkisinin olumsuz olduğu sonucuna varılmıştır.

Cengiz ve Püskül (2016), BİST’e kote olmuş işletmelerin karlılık ve hisse senedi getirileri arasında herhangi bir ilişkinin varlığını belirlemeyi amaçlayan çalışmada, panel veri kullanmıştır. Panel veri kullanılan araştırma sonucunda; karlılık ile hisse senedi getirisi arasında pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Acaravcı (2016)’da yaptığı çalışmasında, birbirinden farklı olan yerel TDHP ve UFRS sistemlerini araştırmıştır. BİST’e kote olmuş işletmelerin bu sistemlere göre gerçekleştirilen finansal tablolardan temin edilen hisse senedi getirileri ile finansal oranları arasındaki var olan ilişkiyi tespit etmek amacıyla panel veri kullanılmıştır. Ve yaptığı çalışmaya göre, UFRS’ye uygun olarak hazırlanan finansal tablolardan temin

edilen finansal oranların hisse senedi getirilerini açıklama gücünün TDHP'ye göre daha çok artış sağladığı tespit edilmiştir.

Amah v.d. (2016) yaptıkları çalışmada, Nijerya Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören dört bankanın verileri korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bankacılık sektöründeki nakit akışları ile performans arasındaki bağı var olup olmadığı tespit etmeyi amaçlayan çalışma bulgularına göre, bankaların performansı ile işletme faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları arasında pozitif yönde bir ilişki söz konusuyken bankaların performansı ile finansman ve yatırım faaliyetlerinden sağlanan nakit akışları arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir.

Burke ve Wieland (2017), çalışmalarında bankaların nakit akışı faaliyetlerden elde ettikleri değerini önemini araştırmışlardır. Bankaların Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GAAP) uyarınca nakit beyanları sağlamaları zorunlu olmakla birlikte, bankalar uzun vadeli nakit akış bilgisinin bankacılık endüstrisi için yararlı olmadığını iddia etmişlerdir. Bankaların faaliyetlerden elde ettikleri nakit girişleri hisse senetleri fiyatları arasında pozitif ve anlamlı bir bağ tespit etmişlerdir.

IV. BÖLÜM

4. BANKACILIKTA MUHASEBE BİLGİLERİ VE DEĞER İLİŞKİSİ: BORSA İSTANBUL UYGULAMASI

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı 2008-2017 yılları arasında BİST'te işlem gören 13 bankanın muhasebe bilgisi değer ilişkisinin olup olmadığını araştırmaktır. Buna göre söz konusu analizde bankalar için hisse başına net kar ve hisse başına defter değeri, hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akışı, hisse başına kredi zarar karşılığı, hisse başına toplam tahakkuklar ve diğer tahakkuklar bağımsız değişken iken hisse senedi getirisi ise bağımlı değişken olarak seçilmiştir. Çalışma için geliştirilen modelin geçerliliği panel veri analizi ile test edilecektir. Panel veri analizine geçmeden önce değişkenler arasında sahte ilişkilerin elde edilen sonuçları olumsuz etkilememesi için serilerin durağan olup olmadığını panel birim kök testi ile incelenecektir. Durağanlık incelendikten sonra panel veri analizinde rassal etkili model mi yoksa sabit etkili modelinin mi kullanılması gerektiği incelenecektir.

4.2. Metodoloji

4.2.1. Panel Veri Analizi

Farklı veri setleri kullanılarak yapılan ekonomik çalışmalar ancak uygun yöntemlerle incelendiği zaman amacına hizmet edebilmektedir. (Pazarcıoğlu ve K.

Gürler 2007: 38). Üç farklı veri seti bulunmaktadır. Bu üç farklı veri setini yatay kesit, zaman serileri ve panel veri olarak sıralayabiliriz (Yılmaz 2008: 98).

Yatay kesit ve zaman serisi verileri ayrı ayrı kullanılabilceği gibi ikisi birlikte de kullanılabilir. Panel veri yöntemi son zamanlarda sıklıkla kullanılan bir yöntem haline gelmiştir. Sıklıkla kullanılmasının nedeni hem zaman hem de yatay olmak üzere iki boyutlu olmasıdır. Aynı anda birçok şekilde gözlem yapılmasına olanak sağlayan panel veri analizi, birçok sayıdaki yatay kesit ve zaman serisi boyutuna ait ekonomik verilerin tahmini olarak tanımlanabilir (Greene 2003: 612; Wooldridge 2009: 452; Ayaydın 2012: 121).

Son zamanlarda çoğu çalışmada zaman serisi ve yatay kesit verilerinin birleştirilmesi sonucu veri setleri oluşturulmaktadır. Panel veri analizi verilerinin tahmininde kullanılan en basit model aşağıdaki gibidir:

$i=1, \dots, N, t=1, \dots, T$ 'dir. Bu modelde;

t: zaman boyutunu,

i: kesit boyutunu,

N: birimleri ve

Y: bağımlı değişkeni göstermektedir.

Panel veride hem zaman serisi hem de yatay kesitin bir arada kullanılmasının yalnız zaman serisi veyahut yalnız yatay kesit ile karşılaştırıldığında birçok avantaj ve dezavantajı vardır. Bu avantajlar;

- Elde edilen verilerin daha çok etkinlik ve bilgi sağlaması,
- Daha çok gözlem sayısı olduğu için daha güvenilir tahmin yapılması,
- Serbestlik derecesinin büyütmesinin nedeni olarak gözlemlenen verilerin sayısının artması (Hsiao 2003: 3),
- Panel verinin, hem zaman serisi hem de yatay kesitin birlikte kullanılmasından ötürü bağımsız değişkenler arasında Çoklu Doğrusal Bağlantı probleminde daha az maruz kalması (Baltagi 2005: 5),
- Sadece zaman serisi veya sadece yatay kesiti analiziyle elde edilmeyecek etkilerin sağlanması,

- Ayrışıklığın kontrol edilip modele katılabilmesine olanak sağlaması,
- Vermesi gereken önemin verilmemesi sonucu oluşan problem, sorun ve tahmin sapmalarının azaltılmasına olanak sağlaması (Pindyck ve Rubinfeld 1998: 250-251)
- Değişkenler arasındaki ilişkinin sağlıklı bir tahmin yürütmesine olanak sağlaması,
- Sadece zaman serisi veya sadece yatay kesiti analiziyle elde edilmeyecek çok daha fazla karmaşık modellerin oluşturulmasına imkan sağlanması (Baltagi 2005: 5),
- Yetersiz yatay-kesit ve/veya kısa zaman serisi gözleminin mevcut olduğu zamanlarda istatistiksel analizlerin yapılmasına olanak sağlaması ve panel verinin zaman boyutu özelliğinden dolayı dinamik bir modelin oluşmasına imkan vermesi (Matyas ve Sevestre 1996: 17)

Panel verinin avantajları olduğu gibi dezavantajları da vardır (Baltagi 2005: 7-9) ve (Hsiao 2003: 5-11);

- Bazı dönemlerde katılım sağlanan anketteki birimlere erişilememesi ya/ya da erişim sağlanan birimlerden cevap elde edememesi,
- Panel veri analizinde katılım sağlanan her bir birim için zaman serisi boyutunun istenilmeyen şekilde ve kısa olması,
- Seçicilik sapması sonucu oluşan problemlerin oluşması,
- Gözlem sayısının fazla olmasına bağlı olarak yapılan ölçümler sonucu hataların çokça yaşanabilmesi olarak sıralayabiliriz.

Panel veri analizi, sabit etkili model ve rassal etkili model olarak ikiye ayrılmaktadır.

4.2.1.1. Sabit Etkiler Modeli (SEM)

Bütün yatay kesit birimleri için başlangıç noktasının sabit katsayı alacağını öngörmekte olduğunu ifade etmektedir sabit etkiler modeli (Kaya ve Yılmaz 2006: 69). Yukarıda daha önce belirtilen denklem;

$$Y_{it} = \beta_{1it} + \beta_{2it} X_{2it} + \dots + \beta_{kit} X_{kit} + \varepsilon_{it}$$

Aynı şekilde sabit etkiler modelini ifade etmektedir (Yılmaz 2008: 101). Sabit etkiler modelinde sadece örneklemdaki gözlemlenen kesitler ve zamana bağlı olarak meydana gelen farklılıklar dikkate alınmaktadır.

4.2.1.2. Rassal Etkiler Modeli (REM)

Bu modelde zamana ve kesitlere ya da kesitlere bağlı olarak ortaya çıkan farklılıklar, modelde hata teriminin bir bileşeni olarak isimlendirilir. Böylelikle sabit etkiler modelinde (SEM) karşı karşıya kaldığımız serbestlik derecesinin varlığı, rassal etkiler modeli (REM) için sona ermektedir (Baltagi 2005: 15). Sabit etkiler modelinde sadece örneklemdaki gözlemlenen kesitler ve zamana bağlı olarak meydana gelen farklılıklara ek olarak rassal etkiler modelinde gözlemden başka etkiler de hesaba katılmaktadır (Yılmaz 2008: 104).

Rassal etkiler modeli (REM) kullanılan hata terimi ϵ_{it} , sabit etkiler modelinde (SEM) kullanılan hata teriminden farklıdır (Dam 2014: 102):

$$\epsilon_{it} = v_{it} + \mu_i$$

v_{it} : tüm hataları,

μ_i : birim farklılıklarını, birim hatayı ve birimler arasındaki değişmeyi sabit zamanı esas alarak göstermektedir.

Buna göre rassal etkiler modeli (REM)'nin genel gösterimi aşağıdaki gibidir:

$i=1, \dots, N, t=1, \dots, T$ 'dir. Bu modelde;

t: zaman boyutunu,

i: kesit boyutunu,

N: birimleri ve

Y: bağımlı değişkeni göstermektedir.

4.2.2. Durağanlık (Birim Kök Varlığı)

Panel veri analizinde doğru neticeler almak ve analizi gerçekleştirmek için değişkenlerle ilgili zaman serilerinin durağanlığının sağlanması lazım (Gujarati 2003;

Korkmaz 2010: 100). Başka bir ifadeyle belirtmek gerekirse bağımsız ve bağımlı arasında anlamlı neticeler için serilerin durağan olmaları gerekmektedir (Topaloğlu 2018: 24).

Analizi yapılacak zaman serisinin durağan olması, değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin elde edilmesi anlamına gelmektedir. Analizi yapılacak zaman serisinin durağan olmaması ise analiz sonrası elde edilen ilişkinin gerçek bir ilişki olmadığı, sahte regresyon (spurious) olduğu kabul edilmektedir (Tatoğlu 2012: 199; Tarı 2010: 374). Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse analizi yapılacak serilerde durağanlığın olmaması t testleri, F testleri ve R^2 değerlerinin yanlı olması anlamına gelmektedir (Tatoğlu 2012: 199; Gujarati 1999: 707; Şanlı 2016: 50).

4.2.3. Birim Kök Kavramı

Bir zaman serisinin birim köke sahip olması aynı zamanda o serinin durağan olmadığı anlamına gelmektedir. Birim köke sahip olan seriye uygulanan şokların etkisi kalıcı ve uygulanan bu şoklar sonucunda seri bir daha kendi ortalamasına dönememektedir (Öksüzkaya 2013: 19).

4.2.4. Panel Birim Kök Testleri

Bilim adamları panel birim kök testleri sahasında yaptıkları çalışmalarla elde ettikleri testleri, birinci kuşak ve ikinci kuşak olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Birimler arasında ilişki olmadığını varsayan birinci kuşak testler ayrıca H_0 hipotezini gereğinden daha güçlü bir biçimde reddederler.

Levin ve Lin (1992), Harris ve Tzavalis (1999), Fisher ADF (Maddala ve Wu, 1999), Hadri (2000), Breitung (2000), Fisher Phillips ve Perron (Choi, 2001), Levin, Lin ve Chu (2002) ve Im, Pesaran ve Shin (IPS, 2003) testleri birinci kuşak testlerine örnek verilebilir. Birinci kuşak testlerin tam tersi olan ikinci kuşak testleri ise birimler arasında ilişki olduğunu varsaymaktadır. Phillips ve Sul (2003), Bai ve Ng (2004), Moon ve Perron (2004) ve Pesaran (2004) testleri ise ikinci kuşak testlerine örnek verilebilir (Tatoğlu 2012: 199 ve Şanlı 2016: 50-51).

4.3.Araştırmada Kullanılan Model

Bankalarda nakit akışlarını değer ilişkisinin belirlenebilmesi için Ohlson (1995) ve Berger Ofek ve Swary (1996) geliştirdikleri bir değerlendirme modeli kullanılacaktır. Üçüncü bölümde de değinilen Ohlson (1995), bilanço ve gelir tablosunun bilgileri kullanılarak muhasebe bilgileri değer ilişkisi analiz edilecektir. Bu modele göre;

$$F = \beta_0 + \beta_1 HBK + \beta_2 HBDD + \varepsilon$$

F hisse senedinin BİST’te oluşan fiyatını,

HBK hisse başına karı ve

HBDD ise şirketin bir önceki dönem sonu itibariyle hisse başına defter değerini göstermektedir. HBDD, öz kaynakların defter değerini temsilen beklenen gelecekteki kazançlar (Ohlson, 1995) ve vazgeçme değeri (örneğin, Berger, Ofek, & Swary, 1996) nedeniyle modele dahil edilmiştir.

Faaliyet nakit akışlarının değer ilişkisini gözlemleyebilmek için hisse başına kar, faaliyetlerden sağlanan nakit akışı ve toplam tahakkuklar olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Denklemden HBK’nin (FNA+THK) olarak yer değiştirmesi;

$$F = \beta_0 + \beta_1 FNA + \beta_2 THK + \beta_3 HBDD + \varepsilon$$

FNA: Hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akışı,

THK: Hisse başına kardan hisse başına faaliyetlerden nakit akışının çıkarılmasıyla bulunan hisse başına toplam tahakkukları göstermektedir (THK= HBK-FNA).

Modelimizi daha da genişletip; toplam tahakkukları, kredi zarar karşılıkları ve diğer tahakkuklar olarak ikiye ayırdık (THK=KZK+DTHK).

$$F = \beta_0 + \beta_1 FNA + \beta_2 KZK + \beta_3 DTHK + \beta_4 HBDD + s$$

KZK: Hisse başına kredi zarar karşılığı ve

DTHK: Toplam tahakkuklardan kredi zarar karşılıklarının çıkarılmasıyla hesaplanan diğer tahakkukları ifade etmektedir (DTHK=THK-KTK).

Bankaların gelecekteki karını ve nakit akışlarını tahmin etmek için bankaların faaliyetlerinden sağlanan nakit akışlarını inceliyoruz. Bankalarda muhasebe bilgileri ile değer ilişkisinin var olduğunu söylemek için modelden alınan sonucun istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı olması gerekmektedir.

4.4. Araştırmanın Gözlem Kümesi ve Temel Değişkenler

2008-2017 dönemini ele alan çalışmada BİST'in bünyesinde bulunan 13 banka çalışmanın gözlem kümesini oluşturacaktır. 05.06.2019 tarihi itibariyle işlem görmekte olan bankaların listesi ve veri aralıkları BİST'in www.borsaistanbul.com internet sitelerinden alınmıştır.

Albaraka Türk Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Akbank, Garanti Bankası, ICBC Turkey Bank, Şekerbank, Halkbank, İş bankası, Finansbank, Denizbank, Türkiye Kalkınma Bankası, Vakıf bank ve Yapı Kredi Bankası olmak üzere 13 adet bankanın verileri kullanılacaktır.

Tablo 4.1: Araştırmada kullanılan bankalar

Kullanılan Veri	Veri Aralığı
AKBNK	2008-2017
ALBRK	2008-2017
DENİZ	2008-2017
GARAN	2008-2017
HALKB	2008-2017
ICBCT	2008-2017
ISCTR	2008-2017
KLNMA	2008-2017
QNBFB	2008-2017
SKBNK	2008-2017
TSKB	2008-2017
VAKBN	2008-2017
YKBNK	2008-2017

Kaynak: <https://www.borsaistanbul.com/>

Tablo 4.2: Araştırmada kullanılan değişkenler

Değişken Adı	Açıklama
G	Hisse Senedi Getirisi
HBK	Hisse Başına Net Kar
HBDD	Hisse Başına Defter Değeri
FNA	Hisse Başına Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Akışı
KZK	Hisse Başına Kredi Zarar Karşılığı
THK	Hisse Başına Toplam Tahakkuklar
DTHK	Diğer Tahakkuklar

G açıklanan değişkeni gösterirken, HBK, HBDD, FNA, KZK, THK ve DTHK ise açıklayıcı değişkenleri ifade etmektedir.

G: Hisse senedi getirisini göstermektedir.

HBK: İşletmelerin elde ettikleri kazançlara ilişkin performansın bir göstergesidir. Dönem sonunda yükümlülük ve faaliyetler yapıldıktan sonra her bir hisse başına elde edilen dönem karıdır. Aşağıdaki gibi formülize edilir (Van Horne ve Wachowicz 1995: 4).

Net Kar

$$\text{HBK: } \frac{\text{Hisse Senedi Sayısı}}{\text{Net Kar}}$$

HBDD: İşletmenin öz kaynaklar toplamının, sermayeye (ödenmiş sermaye) oranlanmasıyla hisse başına defter değeri bulunur. Hisse başına defter değerinin bir

diğer adı hisse başına muhasebe değeridir (<https://www.borsagundem.com/yazarlar/her-yatirimci-bu-formulu-ezbere-bilmeli-yazisi/252532>, 01 Temmuz 2019 tarihinde erişildi). Başka bir ifadeyle işletme öz kaynağının defter değerini, piyasadaki hisse sayısına bۆlünmesi sonucu bulunur. Dağıtılmayan karlar ve ۆdenmiř sermayenin toplanması sonucu öz kaynak defter değeri bulunur (Çetiner ve Avedikyan 2017: 348).

FNA: İşletme faaliyetlerinden kaynaklanan nakit akışları genellikle net gelirin tespitine dayanan işlemleri kapsamakta ve bankalar için de net gelirin belirlenebilmesi için iki temel göstergeyi dikkate almaktayız. Bu iki temel gösterge; net faiz gelirlerinden (yani faiz geliri-faiz gideri) ve faiz dışı gelirden oluşan gelirler ve kredi kayıpları, gelir vergisi giderleri ve faiz dışı giderlerden oluşur. Bir bankanın faaliyetlerinden kaynaklanan nakit girişleri öncelikle faiz gelirin e ilişkin nakit makbuzları (örneğin krediler, kiralamar ve yatırım amaçlı menkul kıymetlerden alınan faiz gelirleri) ve faiz dışı gelirden (alınan ücretler ve komisyonlar) oluşur. Bir bankanın faaliyetlerinden kaynaklanan nakit çıkışları temel olarak faiz giderlerine (örneğin: mevduat sahiplerine ve diğer alacaklılara ۆdenen faiz), faiz dışı giderler (örneğin: tedarikçilere ve çalışanlara ۆdenen nakit) ve gelir vergisine ilişkin nakit ۆdemelerinden oluşmaktadır (Burke ve Wieland 2017: 61-62). Faaliyetlerden sağlanan nakit akışlarını kullanmamızın amacı, dış finansman kaynaklarına gereksinim olmadan bankanın; faaliyetlerini devam ettirebilmesi, kar payı dağıtımını gerçekeştirebilmesi, borçlarını geri ۆdeyebilmesi ve yeni yatırımlara başlayabilmesinin imkan dahilinde olup olmadığı konularını araştırmaktır.

KZK: Kredi zarar karşılığı, tahsili henüz gerçekeşmemiş krediler ve kredi ۆdemeleri (müşteri gecikmeleri, daha ۆnce ۆdemesi tahmin edilen kredinin gerçekeşme oranının dışük olması ile ilgili olası kredi zararları) için karşılık ayrılan giderlerdir. Bankaların ۆdünç verdikleri kredilerin tahsili esnasında kredi temerrütleri ve geç kredi ۆdemeleri nedeniyle karşılık ayırdıkları tutara kredi zarar karşılığı denilmektedir (<https://www.investopedia.com/terms/l/loanlossprovision.asp>, 03 Temmuz 2019'da erişildi).

THK: Hisse başına kardan hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akımı arasındaki farktan oluşan toplam tahakkuklar, nakit akışı (dolaysız yaklaşım) veya bilanço yaklaşımı (dolaylı yaklaşım) ile hesaplanabilmektedir (Önder ve Ağca 2013: 37-38).

DTHK: Diğer Toplam tahakkuklar, Toplam tahakkuklar ile kredi zarar karşılıklarının toplamından oluşmaktadır (Burke ve Wieland 2017: 64).

4.5. Araştırmanın Sonuçları

Çalışmada veriler kullanılarak elde edilen analiz sonuçlarının modelleri aşağıdaki gibidir.

4.5.1. Panel Durağanlık Testleri

Panel veri analizine geçmeden önce değişkenler arasında sahte ilişkilerin elde edilen sonuçları olumsuz etkilememesi için serilerin durağan olup olmadığını panel birim kök testi ile incelenmiştir. Durağanlık incelendikten sonra panel veri analizinde rassal etkili model mi yoksa sabit etkili modelinin mi kullanılması gerektiği incelenmiştir.

Tablo 4.3: Bir bütün olarak panel durağanlık test sonuçları

	GETİRİ		FNA		DTHK		KZK		HBDD	
	İst.	Ol.	İst.	Ol.	İst.	Ol.	İst.	Ol.	İst.	Ol.
Boş: Birim kökü (ortak birim kök işlemi olduğunu varsayar)										
Levin, Lin & Chu t*	-5.746	0.000	-6.7865	0.000	-7.9892	0.000	-12.135	0.000	-8.489	0.000
Boş: Birim kök (bireysel birim kök işlemi olduğunu varsayar)										
Im, Pesaran ve Shin W-stat	-1.904	0.028	-2.2249	0.013	-1.1837	0.1183	-6.1829	0.000	-4.3371	0.000
ADF - Fisher Ki-kare	49.316	0.003	47.026	0.007	41.722	0.0262	91.394	0.000	77.602	0.000
PP - Fisher Ki-kare	29.037	0.309	55.756	0.0006	37.5046	0.0673	115.94	0.000	94.327	0.000

Beş test için hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_0 : Seri durağan değildir. (Seride genel bir birim kök vardır)

H_1 : Seri durağandır. (Seride genel bir birim kök yoktur)

Tablo 4.4: Getiri değişkeni panel birim kök testi sonuçları

YÖNTEM	GETİRİ	
	İstatistik	Olasılık
Boş: Birim kökü (ortak birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Levin, Lin & Chu t*	-5.746	0.000
Boş: Birim kök (bireysel birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Im, Pesaran ve Shin W-stat	-1.904	0.028
ADF - Fisher Ki- kare	49.316	0.003
PP - Fisher Ki- kare	29.037	0.309

Tablo 4.4’de getiri değişkeni için panel birim kök testlerinin sonuçları gösterilmektedir. Birim kök içeren sıfır hipotezleri yani durağan olmayan Levin, Lin ve Chu*, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki- kare ve ADF- Fisher Ki- kare birim kök testlerine yüzde beş anlamlılık düzeyinde bakıldığında Levin, Lin ve Chu*, Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve ADF- Fisher Ki- kare birim kök testlerinin H_0 hipotezini reddetmekte ve H_1 hipotezini de kabul etmektedir. Başka bir deyişle getiri değişkeninin durağan olduğunu göstermektedir. PP- Fisher Ki- kare panel birim kök testi ise getiri için H_0 hipotezini kabul etmekte ve durağan olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 4.5: FNA değişkeni panel birim kök testi sonuçları

YÖNTEM	FNA	
	İstatistik	Olasılık
Boş: Birim kökü (ortak birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Levin, Lin & Chu t*	-6.7865	0.000
Boş: Birim kök (bireysel birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Im, Pesaran ve Shin W-stat	-2.2249	0.013
ADF - Fisher Ki- kare	47.026	0.007
PP - Fisher Ki- kare	55.756	0.0006

Tablo 4.5’ da hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akışı değişkeni için panel birim kök testlerinin sonuçları gösterilmektedir. Birim kök içeren sıfır hipotezleri yani durağan olmayan Levin, Lin ve Chu*, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki- kare ve ADF- Fisher Ki- kare birim kök testlerine yüzde beş anlamlılık düzeyinde bakıldığında Levin, Lin ve Chu*, ADF- Fisher Ki- kare, Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve PP- Fisher Ki- kare birim kök testlerini H_0 hipotezini reddetmekte ve H_1 hipotezini de

kabul etmektedir. Yani hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akışı değişkeninin durağan olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.6: DTHK değişkeni panel birim kök testi sonuçları

YÖNTEM	DTHK	
	İstatistik	Olasılık
Boş: Birim kökü (ortak birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Levin, Lin & Chu t*	-7.9892	0.000
Boş: Birim kök (bireysel birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Im, Pesaran ve Shin W-stat	-1.1837	0.1183
ADF - Fisher Ki- kare	41.722	0.0262
PP - Fisher Ki- kare	37.5046	0.0673

Tablo 4.6'da diğer tahakkuklar değişkeni için panel birim kök testlerinin sonuçları gösterilmektedir. Birim kök içeren sıfır hipotezleri yani durağan olmayan Levin, Lin ve Chu^{*}, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki-kare ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testlerine yüzde beş anlamlılık düzeyinde bakıldığında Levin, Lin ve Chu^{*} ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testleri sıfır hipotezini reddetmektedir. Başka bir deyişle diğer tahakkuklar değişkeninin durağan olduğunu göstermektedir. Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve PP- Fisher Ki-kare panel birim kök testleri ise diğer tahakkuklar için sıfır hipotezini reddetmemekte ve durağan olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 4.7: KZK değişkeni panel birim kök testi sonuçları

YÖNTEM	KZK	
	İstatistik	Olasılık
Boş: Birim kökü (ortak birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Levin, Lin & Chu t*	-12.135	0.000
Boş: Birim kök (bireysel birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Im, Pesaran ve Shin W-stat	-6.1829	0.000
ADF - Fisher Ki- kare	91.394	0.000
PP - Fisher Ki- kare	115.94	0.000

Tablo 4.7'de kredi zarar karşılıkları değişkeni için panel birim kök testlerinin sonuçları gösterilmektedir. Birim kök içeren sıfır hipotezleri yani durağan olmayan Levin, Lin ve Chu^{*}, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki-kare ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testlerine yüzde bir anlamlılık düzeyinde dahi bakıldığında Levin, Lin ve Chu^{*}, ADF- Fisher Ki-kare, Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve PP- Fisher Ki-kare birim kök testleri H_0 hipotezini reddetmekte ve H_1 hipotezini kabul etmektedir. Yani kredi zarar karşılıkları değişkeninin durağan olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.8: HBDD değişkeni panel birim kök testi sonuçları

YÖNTEM	HBDD	
	İstatistik	Olasılık
Boş: Birim kökü (ortak birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Levin, Lin & Chu t*	-8.489	0.000
Boş: Birim kök (bireysel birim kök işlemi olduğunu varsayar)		
Im, Pesaran ve Shin W-stat	-4.3371	0.000
ADF - Fisher Ki- kare	77.602	0.000
PP - Fisher Ki- kare	94.327	0.000

Tablo 4.8 hisse başına defter değeri değişkeni için panel birim kök testlerinin sonuçlarını göstermektedir. Levin, Lin ve Chu *, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki-kare ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testlerine yüzde bir anlamlılık düzeyinde bakıldığında dahi Levin, Lin ve Chu *, ADF- Fisher Ki-kare, Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve PP- Fisher Ki-kare birim kök testleri H_0 hipotezini reddetmekte ve H_1 hipotezini kabul etmektedir. Başka bir deyişle hisse başına defter değeri değişkeninin durağan olduğunu göstermektedir.

4.5.2. Hausman Test

Hausman tarafından tavsiye edilen test istatistiği, zaman ile birim ya da birim farklılıklarını ifade eden katsayıların yani rassal etkiler modelinin hata terimi bileşenlerinin modeldeki açıklayıcı değişkenlerden ilişkisiz olduğu araştırılabilmektedir (Pazarcıoğlu ve Güler 2007: 5).

Rassal etkili model ile sabit etkili model arasında bir tercih yapılması gerektiği vakit, bu iki modellerden hangisinin tercih edilmesi gerektiğine karar verilmesinde kullanılan bir testtir. Hausman testinde kullanılan hipotezler (Yaz 2013: 1):

$H_0: E(a_i | x_i) = 0$ (a_i) ile açıklayıcı değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yok.

Rassal Etkiler Modeli

$H_1: E(a_i | x_i) \neq 0$ (a_i) ile açıklayıcı değişkenler arasında anlamlı bir ilişki var.

Sabit Etkiler Modeli

şeklindedir.

Hausman test istatistiğinde rassal etkiler modeli ile sabit etkiler modeli arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı üzerinde çalışılmaktadır.

Yukarıdaki hipotezleri çalışmamıza uyarlayacak olursak;

H₀: Rassal Etkiler Modeli tahmincisi doğrudur.

H₁: Sabit Etkiler Modeli tahmincisi doğrudur

Tablo 4.9: Hausman test istatistiğinin sonuçları

İlintili Rastgele Etkiler-Hausman Test			
Denklem: Başlıksız			
Rastgele Etkiler Kesit Testi			
Test Özeti	Ki-Kare İstatistik	Ki-Kare. d.f.	Olasılık
Rastgele Kesit	15.5466	4	0.0037

Yukarıdaki Tablo 4.9’da görüldüğü gibi yüzde beşlik anlam düzeyinde incelendiğinde sıfır hipotezi reddedilmekte ve alternatif hipotez kabul edilmektedir. Başka bir deyişle hausman test istatistiği sabit etkiler modelini kullanmamız gerektiğini ifade etmektedir.

Tablo 4.10: Sabit etkiler model tahmini sonuçları

Değişken	Katsayı	Std. Hata	t- İstatistik	Olasılık
FNA	23,441	0,6302	37,193	0,0003
HBDD	0,4949	0,1132	43,707	0,0000
KZK	-40,754	0,6599	-61,751	0,0000
DTHK	25,729	0,6385	40,289	0,0001
C	19,401	0,1743	111,305	0,0000
Etki Özellikleri				
Sabit Enine Kesit (Etkisiz Değişkenler)				
R-kare	0,9324	Ortalama Bağımlı Değişken		38,295
Ayarlanmış R-kare	0,9228	S.D.Bağımlı Değişken		30,049
S.E Regresyonu	0,8344	Akaike Bilgi Kriteri		25,973
Artık Kareler Toplamı	786879	Schwarz Kriteri		29,723
Log Olabilirlik	-1518291	Hannan-Quinn Kriteri		27,497
F-İstatistik	974879	Durbin-Watson İstatistik		14,293
Olasılık (F-İstatistik)	0,0000			

Tablo 4.10’da En Küçük Kareler Sabit Etkiler Model tahmin sonuçları verilmektedir. Bu sonuçlara göre faaliyetlerden sağlanan nakit akışı, hisse başına defter değeri, hisse başına kredi zarar karşılığı ve diğer tahakkuklar olan bağımsız değişkenler ve sabit terim yüzde birlik anlam düzeyinde dahi incelendiğinde sıfır hipotezi güçlü bir şekilde reddedilmekte ve alternatif hipotez kabul edilmektedir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücünü ifade eden R²,ye bakıldığında ise açıklama gücünün

yüksek ve yüzde 93,25 olduğunu görmekteyiz. Yani getiri artış oranındaki değişimin yüzde 93,25'i regresyon modelinde yer alan faaliyetlerden sağlanan nakit akışı, hisse başına defter değeri, hisse başına kredi zarar karşılığı ve diğer tahakkuklardaki artışın değişimi ile açıklanabilmektedir. Söz konusu tüm değişkenlerin hisse senedi getirisi üzerindeki etkisi beklentilere uygun gerçekleşmiştir. F istatistiği incelendiği zaman modelin genel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Faaliyetlerden sağlanan nakit akışındaki bir birim değişim getiride 23,44 birimlik artışa neden olmaktadır. Hisse başına defter değerindeki bir birim değişim getiride 0,49 birimlik artışa neden olmaktadır. Hisse başına kredi zarar karşılığındaki bir birim değişim getiride 40,75 birimlik azalışa neden olmaktadır. Diğer tahakkuklardaki bir birim değişim getiride 25,72 birimlik artışa neden olmaktadır.

V. SONUÇ

5. SONUÇ

Hisse senedi piyasasında yatırımcıların karar alma problemlerinde yararlanabilecekleri temel değişkenlerden biri hiç şüphesiz muhasebe bilgileridir. Son yıllarda “değer ilişki” kavramına çok fazla önem verilmeye başlanmış, işletmenin değeri ile finansal tablolardan elde edilen muhasebe bilgileri arasındaki ilişkiyi tespit etmeye çalışan birçok çalışma yapılmıştır.

Değer ilişkisi çalışmaları, finansal tablolardan elde edilen muhasebe bilgileri ile hisse senedi piyasa değerleri arasındaki bağıntının tespit edilmesine dayanmaktadır. Bu çalışmalarda, zamanla hisse senetleri fiyatlarında ortaya çıkan değişimin muhasebe bilgileri ile yorumlanması amaçlanmaktadır. Söz edilen bu amaç ile benzerlik gösterecek biçimde hazırlanmış olan bu çalışmada, bankaların faaliyetleri sonucu elde ettiği nakit akışlarının hisse senetleri üzerinde belirleyici ve etkin olup olmadığını araştırmaktır.

Bu araştırmayı gerçekleştirmek için Borsa İstanbul’da işlem görmekte olan 13 bankanın finansal tablolarından yararlanılmıştır. 2008-2017 dönemindeki verilere sağlıklı bir şekilde erişilmiştir. Değer ilişkisinin belirlenebilmesi için Ohlson (1995) ve Berger Ofek ve Swary (1996) geliştirdikleri değerleme modeli temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan muhasebe değişkenleri hisse senedi getirisi (G), hisse başına net kar (HBK), hisse başına defter değeri (HBDD), hisse başına faaliyetlerden sağlanan nakit akışı (FNA), hisse başına kredi zarar karşılığı (KZK), hisse başına toplam tahakkuklar (THK) ve diğer tahakkuklar (DTHK) olarak belirlenmiştir. Çalışmada; bağımsız değişkenler olan HBK, HBDD, FNA, KZK, THK ve DTHK’nin,

bağımlı değişken olan banka hisse senedi getirisi üzerinde herhangi bir değişiklik oluşturup oluşturmadığı, oluşturuyorsa bunun ne büyüklükte ve hangi yönde olduğu ortaya konulmaktadır. Bu amaçla, bankacılıkta muhasebe bilgileriyle hisse senedi getirileri arasındaki uzun dönemli ilişkinin belirlenmesi ve çalışma için geliştirilen modelin geçerliliği panel veri analizi ile test edilmiştir.

Ekonomik çalışmalarda yapılan analizlerde kullanılan serilerin durağanlık durumları analizin anlamlılığı konusunda önem arz etmektedir. Bu yüzden panel veri analizine geçmeden önce değişkenlerin durağan olup olmadığı incelenmiştir. Durağanlıkları panel birim birinci kuşak kök testlerinden Levin, Lin ve Chu^{*}, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki-kare ve ADF- Fisher Ki-kare kullanılmıştır. PP- Fisher Ki-kare testi dışında Levin, Lin ve Chu^{*}, Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testleri getiri değişkeni yüzde beşlik anlam düzeyinde durağan olduğu sonucuna varılmıştır. Levin, Lin ve Chu^{*}, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki-kare ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testleri faaliyetlerden sağlanan nakit akışları değişkenini yüzde beşlik anlam düzeyinde durağan olduğu test edilmiştir. Levin, Lin ve Chu^{*}, Im, Pesaran ve Shin W-Stat, PP- Fisher Ki-kare ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testleri hisse başına kredi zarar karşılığı ve hisse başına defter değeri değişkenleri yüzde birlik anlam düzeyinde dahi durağan olduğu test edilmiştir. Diğer tahakkuklar değişkeni için Levin, Lin ve Chu^{*} ve ADF- Fisher Ki-kare birim kök testlerinin yüzde beşlik anlam düzeyinde durağan olduğu, Im, Pesaran ve Shin W-Stat ve PP- Fisher Ki-kare birim kök testlerinin yüzde beşlik anlam düzeyinde durağan olmadıkları test edilmiştir.

Durağanlıkları test edilen değişkenlere daha sonra panel veri analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre; faaliyetlerden sağlanan nakit akışları, hisse başına kredi zarar karşılığı, hisse başına defter değeri, diğer tahakkuklar ve sabit terim yüzde birlik anlam düzeyinde dahi incelendiğinde sıfır hipotezi güçlü bir şekilde reddedilmekte ve alternatif hipotez kabul edilmektedir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklama gücünü ifade eden R-kare'ye bakıldığında ise açıklama gücünün yüksek ve yüzde 93,25 olduğunu görmekteyiz. Yani getiri artış oranındaki değişimin yüzde 93,25'i regresyon modelinde yer alan faaliyetlerden sağlanan nakit akışı, hisse başına defter

değeri, hisse başına kredi zarar karşılığı ve diğer tahakkuklardaki artışın değişimi ile açıklanabilmektedir. F istatistiği incelendiği zaman modelin genel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Faaliyetlerden sağlanan nakit akışındaki bir birim değişim getiride 23,44 birimlik artışa neden olmaktadır. Hisse başına defter değerindeki bir birim değişim getiride 0,49 birimlik artışa neden olmaktadır. Hisse başına kredi zarar karşılığındaki bir birim değişim getiride 40,75 birimlik azalışa neden olmaktadır. Diğer tahakkuklardaki bir birim değişim getiride 25,72 birimlik artışa neden olmaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan analiz sonuçlarına genel olarak bakıldığında, bankalardaki piyasa değerinin belirlenmesinde muhasebe bilgi sisteminin meydana getirdiği bilgilerin önemli ve etkili olduğu tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle bankalarda muhasebe bilgileri ile değer ilişkisinin varlığı beklendiği gibi istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif etki gösteren bir sonuç elde edilmiştir. Bu durumda ekonomide güçlü bir yere sahip olan bankalar üzerinde muhasebe bilgilerinin değer ilişkisi olumlu katkı yaptığını söyleyebilmekteyiz.

Hisse senedi getirilerini ve borsa performanslarını artırmayı hedefleyen bankalar; hisse başına karlılığı ve hisse başına defter değerleri kalemlerini artırmaya yönelik önlemler almalı ve geleceğe yönelik plan, çalışma ve yatırımlarını bu istikamette ortaya koymalıdır.

Literatüre bakıldığı zaman Türkiye’de ve diğer ülkelerde birçok değer ilişkisi çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmayı Türkiye’deki diğer çalışmalardan ayıran özellik araştırma alanını daraltarak Borsa İstanbul’daki bankacılık sektörünü ele alması ve bu doğrultuda bankaların, faaliyetlerinden elde ettiği nakit akışlarının değer ilişkisinin araştırılmasıdır.

Yapılan yorumların geçerliliği, çalışmada geçen veri koşullarında söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla yapılacak benzer araştırmalar farklı veri ve gözlem değerlerle tekrar edilmesi sonucunda benzer neticeler elde edilmesiyle güçlendirilebilir. Ayrıca çalışmada ulaşılan bulguların güvenilirliğine ilişkin olarak yabancı literatürdeki benzer çalışmaları (Cheng, Liu ve Schaefer (1996), Bart, Cram ve Nelson (2001), Liu

ve Liu (2007), Karunaratne (2010), Frank ve James (2014), Omukhudu ve Ibadin (2015), Ikechukwu (2015), Burke ve Wieland (2017) v.b.) kaynak gösterebiliriz.

KAYNAKLAR

- Acar, Durmuş ve Tetik, Nilüfer (2000). *Tek Düzen Hesap Planına Uygun Genel Muhasebe*. Gözden geçirilmiş 2. Baskı. Isparta: Tuğra Ofset.
- Acaravcı, Songül Kakilli (2016). “Finansal Oranlar ve Hisse Senedi Getiri İlişkisi: Borsa İstanbul Üzerine Bir Uygulama”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13(35): 265-275.
- Agostino, Mariarosaria, Drago, Danilo ve Silipo, Damiano B., (2011). “The Value Relevance of IFRS in the European Banking Industry”. *Review of Quantitative Finance and Accounting* 3(36): 437-457.
- Akdoğan, Nalan ve Tenker, Nejat (2010). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Akkaya, Bülent (2013). *Hisse Senedi Piyasasında Muhasebe Bilgilerinin Firma Değeri ile İlişkisi: İMKB Üzerine Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akyüz, Yılmaz, Görmüş, A.Şahin, ve Bektaş, Çetin (2008). “Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Bilginin Artan Ekonomik Değeri Ve İşletmeler Üzerindeki Etkileri”, (<http://paribus.tr.googlepages.com/akyuz2.doc>, 19 Nisan 2019’da erişildi).
- Aktaş, Hüseyin (2009). *Hisse Senetleri Piyasasında Muhasebe Bilgilerinin Önemi: İMKB’de Değer İlişkisi Analizi*. Ankara: Gazi Kitapevi Yayınları.
- Aktaş, Rabia ve Karğın, Mahmut (2011). “Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Raporlanmış Nakit Akış Tablosu ve Analizi”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 52: 1-24.

- Aktaş, Rabia, Karğın, Sibel ve Karğın, Mahmut (2012). “Nakit Akışlarının Sağladığı Faaliyetler Yöntemi İle İşletmelerin Nakit Akış Profillerinin İncelenmesi”. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* 56: 101-118.
- Al-Horani, A.M., (2010). “Testing the Relation Between Abnormal Returns and Non-interest Earnings: the Case of Jordanian Commercial Banks”. *International Research Journal of Finance and Economics Issue* 55: 108-117.
- Alfaraih, Mishari M., ve Alanezi, Faisal (2011). “The Usefulness of Earnings and Book Value for Equity Valuation to Kuwait Stock Exchange Participants”. *International Business & Economics Research Journal* 1(10): 73-89.
- Ali, Ashiq ve Hwang, Lee-Seok (2000). “Country-Specific Faktors Related to Financial Reporting and the Value Relavence of Accounting Data”. *Journal of Accounting Research* 1(38): 1-21.
- Amah, Kalu Ogbonnaya vd. (2016). “ Relationship of Cash Flow Ratios and Financial Performance of Listed Banks in Emerging Economies- Nigeria Example”. *European Journal of Accounting, Auditing and Finane Researc* 4(4): 89-97.
- Arce, Miguel ve Mora, Araceli (2002). “Empirical Evidence of the Effect of European Accounting Differences on the Stock Market Valuation of Earnings and Book Value”. *European Accounting Review* 11 (3): 573-599.
- Arzova, S.Burak (2011). *Finansal Muhasebe*. İstanbul: Türkmen Kitapevi.
- A.S.Man (2010). “Value Relevanve of Accounting Data Empirical Result from Four European Countries”. Erasmus University Rotterdam.
- Atrill Peter ve McLaney Eddie (2001). *An Active Aproach Management Accounting*. USA: Blackwell Publishers Inc.

- Ata, H. Ali (2009). "Kriz Sonrası Türkiye'de Mevduat Bankaları Karlılığına Etki Eden Faktörler". *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi* 10(2): 137-151.
- Ayaydın, H. (2012). *Gelişen Piyasalarda Hisse Senedi Getirisini Etkileyen Makroekonomik Değişken Üzerine Bir İnceleme: Panel Veri Analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, Oğuzhan vd. (2012). "Hisse Senetleri Fiyatlarının Belirlenmesinde Finansal Oranların Rolü". *Yönetim ve Ekonomi Dergisi* 19(2): 277-288.
- Ayrıçay, Yücel ve Türk, V.Eren (2014). "Finansal Oranlar ve Firma Değer İlişkisi: BİST'te Bir Uygulama". *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 64: 53-70.
- Ball, Ray ve Brown, Philip (1968). "An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers". *Journal of Accounting Research* 6(2): 159-178.
- Baltagi, Badi H. (2005). *Econometric Analysis of Panel Data*. Third Edition. England: John Wiley&Sons Inc,
- Barth, Mary E. (1992). "The Market Valuation Implications of Net Periodic Pension Cost Components". *Journal of Accounting & Economics* 15(1): 27-62.
- Barth, Mary E., Cram, Donald P. ve Nelson, Karen K. (2001). "Accruals and the Prediction of Future Cash Flows". *The Accounting Review* 1(76): 27-58.
- Bekçi, İsmail ve Ömürbek, Vesile (2011). "Bilgi Teknolojilerinin Muhasebe Bilgi Uygulamalarına Etkisi ve: Konya Gıda Sektörü Üzerine Bir Uygulama". *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası* 56(2): 95-120.
- Begley, Joy, Chamberlain, Sandra L. ve Li, Yinghua (2006). "Modeling Goodwill for Banks: A Residual Income Approach with Empirical Tests". *Contemporary Accounting Research* 1(23): 31-68.

- Bodnar, George H. ve Hopwood, William S. (2001). *Accounting Information Systems*. Eight Edition. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Bodur, Gülşirin (2015). *Nakit Akış Tablolarının Analizi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boockholdt, James L. (1996). *Accounting Information Systems Transaction Processing and Controls*. Fourth Edition. Chicago: Richard d Irwin.
- Buğan, M.Fatih vd. (2016). “Banka Karlılığını Etkileyen Faktörler: Türkiye Örneği”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 21-36.
- Burke, Qing L. ve Wieland, Matthew M. (2017). “Value Relevance of Banks Cash Flows From Opration”. *Advences in Accounting* 39: 60-78.
- Bruwer, B.W.S. ve Humman, W.D. (2005). “Cash Flow Patterns in Listed South African Industrial Companies”. *Meditari Accountancy Reserch* 1(13): 1-17.
- Büyükşalvarcı, A. (2011). “Finansal Analizde Kullanılan Oranlar Ve Hisse Senedi Getirileri Arasındaki İlişki: Ekonomik Kriz Dönemleri İçin İMKB İmalat Sanayi Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Uygulama”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 25(1): 225-241.
- Cavlak, Hakan, Cebeci, Yasin ve Güneş, Necati (2017). “Nakit Akış Tablolarının İçerik Ve Analiz Yöntemi ile Değerlendirilmesi”. *International Journal of Academic Value Studies* 3(13): 234-246.
- Cengiz, Hülya ve Püskül, A.Seden (2016). “Hisse Senedi Getirileri ve karlılık Arasındaki İlişki: Borsa İstanbul Endeksinde İşlem Gören İşletmelerin Analizi”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 7(12): 295-306.

- Cheng, C., Liu, C. & Schaefer, T. (1996). "Earnings Permanence and the Incremental Information Content of Cash Flows from Operations". *Journal of Accounting Research* 1(34): 175-181.
- Cooke, T., Omura, T., ve Willett, R., (2009). "Consistency, Value Relevance and sufficiency of Book for Market Values in Five Japanese Conglomerates Over the Period 1950-2004". *Journal of Accounting, Finance and Business Studies* 1(45): 88-123.
- Collings, Steven (2013). *Frequently Asked Questions in IFRS*. West Sussex: John Wiley & Sons.
- Çelik, Orhan (2003). "Muhasebe Kuramı ve Uygulamaları Açısından Muhasebe Bilgilerinin Niteliği". Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi *Gelişme ve Toplum Araştırma Merkezi* No.52.
- Çetiner, Müge ve Avedikyan, Sevan (2017). "Borsa İstanbul Hisse Senedi Piyasasındaki P/D Anomalisi". *Social Sciences Studies Journal* 7(3): 347-352.
- Dam M.Metin (2014). *Sera Gazı Emisyonlarının Makroekonomik Değişkenlerle İlişkisi: OECD Ülkeleri İçin Panel Veri Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Daragma, Zahran M. A. (2010). "The Relative and Incremental Information Content of Earning and Operating Cash Flows: Empirical Evidence from Middle East, the Case of Palestine ". *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences* 22: 123-135
- Dechow, Patricia M. (1994). "Accounting Earnings and Cash Flows as Measures of Firm Performance The role of Accounting Accruals". *Journal of Accounting and Economics* 18(1): 3-42.

- Demir, Volkan vd. (2016). “Değer İlişkisi Üzerine Uluslararası Yayınlar”. *Mali Çözüm Dergisi* 26(13): 13-31.
- Dinç, Engin ve Kaya, Uğur (2006). “Muhasebe Meslek Mensuplarının “Meslek Ahlak Kuralları” Açısından Hizmet Satın Alanlar Tarafından Algılanma Biçimi Üzerine Bir Araştırma”. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi (MUFAD)* 5(17): 139-151.
- Dinç, Engin ve Abdioğlu, Hasan (2009). “İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerinde Ampirik Bir Araştırma”. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12(21): 157-184.
- Demir, Berna (2010). “Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Kalitesi”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 48: 142-153.
- Dung, N. Viet (2010). “Value Relevance of Financial Statement Information: A Flexible Application of Modern Theories to the Vietnamese Stock Market”. *DEPOCEN Working Paper Series* No:2010/2.
- Elshandidy, Tamer (2014). “Value Relevance of Accounting Information: Evidence From an Emerging Market”. *Advances in Accounting* 30(1): 176-186.
- Francis, Jennifer ve Schipper, Katherine (1999). "Have Financial Statements Lost Their Value Relevance?". *Journal of Accounting Research* 37(2): 319-352.
- Gökdeniz, Ümit (2005). “İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi (MUFAD)* 27: 86-93.
- Greene, William H. (2003). *Ekonometric Analysis*. 5th Edition. London: Prentice Hall.

- Gülhan, Ünal ve Uzunlar, Uzunlar, Evcan (2011). “Bankacılık Sektöründe Karlılığı Etkileyen Faktörler: Türk Bankacılık Sektörüne Yönelik Bir Uygulama”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi* 15(1): 341-368.
- Gujarati Damodar N., (1999). “*Temel Ekonometri*”. Çev. Ü. Şenesen ve G.G. Şenesen. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Gujarati, Damador N. (2003). *Basic Econometrics*. 4th.Edition. New York: McGraw-Hill Companies Inc.
- Hadri K., (2000). “Testing For Stationarity In Heterogenous Panels”. *Econometric Journal* 3: 61-148.
- Hevas, D., Siougle, G. Ve Staikouras, C., (2009). “The Accounting Valuation of Banks Stocks in Europe”. *Journal of Modern Accounting and Auditing* 1(5): 49-63.
- Horton, Joanne (2007). “The Relevance of ‘Realistic Reporting’: Evidence from UK Life Insurers”. *Accounting and Business Reseach* 3(37): 175-197.
- Hsiao, Cheng (2003). *Analysis of Panel Data*. 2nd Edition. Cambridge United Kingdom: University Press.
- Ikechukwu, Okpe (2015). “The Effect of Cash Flow Statement on Companies Profitability (A Study of Some selected Banks in Nigeria)”. *African Journal of Basic & Applied Sciences* 7(6): 350-356.
- İbiş, Cemal vd. (2018). *Banka Muhasebesi İlkeler ve Uygulamalar*. Yayın No:325. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.
- Karacaer, Semra ve İbrahimoglu, Nurettin (2003). “İşletme Yönetiminde Muhasebe Bilgi Sistemi, İç Kontrol, Verimlilik ilişkisi ve Önemi”. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi* 21(1): 211-228.

- Karğın, Sibel (2013). “The Impact of IFRS on the Value Relevance of Accounting Information: Evidence From Turkish Firms”. *International Journal of Economics and Finance* 5(4): 71-80.
- Karunaratne, W.V.A.D., Rajapakse, R.M.D.A.P. & Wuhan, H.P.R.C. (2010). “The Value Relevavance of Financial Statements’ Information: with Special Reference to the Listed Companies in Colombo Stock Exchange”. University of Kelaniya *Faculty of Commerce and Management Studies Working Papers*.
- Kaya, Abdulkadir ve Öztürk, Meryem (2015). “Muhasebe Karları ile Hisse Senedi Fiyatları Arasındaki İlişki: BİST Firmaları Üzerine Bir Uygulama”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi* 67: 37-54.
- Kaya, Vedat ve Yılmaz, Ömer (2006). “Bölgesel Enflasyon Bölgesel Büyüme İlişkisi: Türkiye için Zaman Serisi ve Panel Veri Analizleri”. *İktisat, İşletme ve Finans Dergisi* 21(247): 62-78.
- Kayalıdere, Koray (2013). “Hisse Senedi Piyasasında Muhasebe Bilgilerinin Rolü: İMKB-Mali Sektör Üzerine Bir Uygulama”. *İşletme Araştırmaları Dergisi* 5(1): 130-151.
- Korkmaz, Turhan (2010). “FVFM’nin İMKB 100 Endeksindeki Geçerliliğinin Panel Veri Analizi ile Test Edilmesi”. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi* 39(1): 95-105.
- Kothari, S.P. ve Zimmerman, Jerold L. (1995). “Price and Return Models”. *Journal of Accounting & Economics* 20(2): 155-192.
- Kurtaran, Ahmet vd. (2015). “Finansal Oranlar ile Firma Değeri İlişkisi: BIST’te Bir Uygulama”. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi* 4(8): 35-45.
- Küçükbay, Füsün (2016). *Bankalar ve Risk*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kütüoğlu, Şükriye Gül (2008). *Uluslar arası Muhasebe Standartları Paralelinde Türkiye ve Amerikan Muhasebe Standartları'nın Bazı Standartlarda Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Liu, Jianwei ve Liu, Chunjiao (2007). "Value Relevance of Accounting Information in Different Stock Market Segments: The Case of Chinese A-, B-, and H-Shares". *Journal of International Accounting Research* 2(6): 55-81.
- Malik, M.Farhan ve Ali, Bakhtiar (2013). "Value Relevance of Accounting Information: Evidence from Fuel and Energy Sector of Pakistan". *Journal of Basic Applied Scientific Research* 3(7): 884-891.
- Manganaris, Panayotis, Floropoulos, Jordan ve Smaragni, Iriini (2011). "Conservatism and Value Relevance: Evidence from the European Financial Sector". *American Journal of Economics and Business Administration* 3(2): 259-69.
- Matyas, Laszlo ve Sevestre, Patrick (1996). *The Econometrics of Panel Data: A Handbook of the Theory with Applications*. 2nd Revised Edition. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Miah, S. M., (2012). "Value Relevance of Accounting Information and Stock Market Vulnerability- A study on Listed Companies in Dhaka Stock Exchange". *International Journal of Research in Commerce & Management* 4(3): 23-27.
- Muhammet Emin, A., (2013). *İşletmelerde Ön Muhasebe Bilgi Sistemi Model Önerisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ohlson, James A. (1995). "Earnings, Book Values, Dividends in Equity Valuation". *Contemporary Accounting Research* 11(2): 661-687.

- Ohlson, James A. (1991). "The Theory of Value and Earnings, and an Introduction to the Ball-Brown Analysis". *Contemporary Accounting Research* 8(1): 1-19.
- Omukhudu O.Omokhoje ve Ibadin P.Okoeguale (2015). "The Value Relevance of Accounting Information: Evidence from Nigeria". *Accounting and Finance Research* 4(3): 20-30.
- Öksüzokaya M., (2013). *Seçilmiş AB Ülkeleri İçin Gelir-Tüketim İlişkisi: Panel Veri Yaklaşımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Önder, Şerife ve Ağca, Ahmet (2013). "Toplam Tahakkuk Modelleri İle Türkiye'de Kar Yönetiminin Ölçülmesi: İMKB'de Yer Alan İşletmeler Üzerine Ampirik Bir Araştırma". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 35: 35-48.
- Öz, Bülent, Ayricay, Yücel ve Kalkan, Göktürk (2011). "Finansal Oranlarla Hisse Senedi Getirilerinin Tahmini: İMKB 30 Endeksi Hisse Senetleri Üzerine Diskriminant Analizi ile Bir Uygulama". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11(3): 51-64.
- Özerhan, Yıldız ve Yanık, Serap (2012). *Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları*. Ankara: TÜRMOB Yayınları.
- Özyer, Mehmet Ali (2008). *Vergi Usul Kanunu Uygulaması*. 4.Baskı. İstanbul: Acar Basım.
- Pazarcıoğlu, Vedat ve Kiren Gürler Özlem (2007). "Telekominikasyon Yatırımları ve Ekonomik Büyüme: Panel Veri Yaklaşımı". *Finans Politik ve Ekonomik Yatırımlar* 44(500): 36-44.

- Porsuk, Mehmet (2008). *Holding Şirketlerinin Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolarının Düzenlenme Esaslarının TMS27 ile Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi ve Uygulama Çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Perera, R.A.A.S. ve Thrkawala, S.S., (2010). “An Empirical Study of the Relevance of Accounting Information on Investor’s Decisions”. *1st International Conference on Business and Information*. Kelaniya: University of Kelaniya 1-2.
- Pindyck, Robert S. ve Rubinfeld, Daniel L. (1998). *Econometric Models and Economic Forecasts*. 4th Edition. New York: McGraw-Hill.
- Ragaba, Aiman A. ve Omran, Mohammad M. (2006). “ Accounting Information, Value Relevance And Investors Behavior In The Egyptian Equity Market”. *Review of Accounting and Finance* 5(3): 279-297
- Romney, Marshall B. ve Steinbart, Paul J. (2000). *Accounting Information Systems*. 8th Edition. New Jersey: Prentice all.
- Sevgener, A.Sait ve Hacırüstemoğlu, Rüstem (1998). *Yönetim Muhasebesi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Stolowy, H. Lebas, M.J. ve Ding, Y. (2013). *Financial Accounting and Reporting*. Hampshire: Cengage Learning.
- Sürmeli, Fevzi vd. (2001). *Muhasebe Bilgi Sistemi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:532.
- Sürmeli, Fevzi (1996). *Muhasebe Bilgi Sistemi*. Anadolu Üniversitesi, Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, No:115. Eskişehir: ETAM Matbaa

- Sürmeli, Fevzi vd. (2005). *Muhasebe Bilgi Sistemi*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi. Açıköğretim Fakültesi Yayınları No:1644.
- Şanlı, Devran (2016). *Nitelik Uyarlanmış Beşeri Sermaye Hesaplanması: Bir Panel Veri Çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Takan, Mehmet (2002). *Bankacılık Teori Uygulama Ve Yönetim*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayınları.
- Tarı, Recep (2010). *Ekonometri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Tatoğlu, Ferda Y., (2012). *İleri Panel Veri Analizi: Stata Uygulamalı*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Topaloğlu, E. Esat (2018). “Bankalarda Finansal Kırılganlığı Etkileyen Faktörlerin Panel Veri Analiziyle Belirlenmesi”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi* 13(1): 15-38.
- Taşkın, F. Dilvin (2011). “Türkiye’de Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler”. *Ege Akademik Bakış* 2(11): 289-298.
- Uçar, Mustafa (1999). *Banka Muhasebesi*. 2.Baskı İstanbul: Beta Yayınları.
- Uygurtürk, Hasan ve Vargün, Hakan (2018). “Nakit Akışı İle Karlılık Arasındaki İlişki: Taşıt Araçları Sektörü Üzerinde Bir Araştırma”. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi* 20(3): 705-727.
- Van Horne, J.C. ve Wachowicz, J.M. (1995). *Fundamentals of Financial Management*. 9th Edition. New Jersey: McGraw-Hill.

- Verleun, Martijn, Georgakopoulos, Georgios, Sotiropoulos, Ioannis ve Vasileiou, Konstantinos Z., (2011). “The Sarbanes-Oxley Act and Accounting Quality: A comprehensive Examination”. *International Journal of Economics and Finance* 5(3): 49-64.
- Vijitha, P. ve Nimalathasan, Balasundaram (2014). “Value Relevance of Accounting Information and Share Price: A Study of Listed Manufacturing Companies in Sri Lanka”. *Journal of Business Managemet* 2(1): 1-6.
- YOZGAT, Uğur (1998). *Yönetim Bilişim Sistemleri*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Yılmaz, Benligiray ve Kerim, Banar (2006). *Banka ve Sigorta Muhasebesi*. 1. Baskı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. Anadolu Üniversitesi Yayını no:1707.
- Yavuz, Hasan (2014). *Muhasebe Bilgi Sisteminin İşletme Yönetim Kararları Üzerinde Etkileri: Bartın İlindeki Kobi'ler Üzerinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın: Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaz, Hüseyin Fatih (2013). Panel Veri Analizinde Hausman Test İstatistiği Örnek Uygulama. *Gazi Üniversitesi SBF*. Ankara: 1-8.
- Yılmaz, Mustafa (2008). *Gelişmekte Olan Ülkelerde Doğrudan Yabancı Yatırımlar-Ekonomik Büyüme İlişkisi: Panel Veri Analizi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Whelan, Catherina (2004). “The Impact of Earnings Management on the Value Relevance of Earnings and Book Value: A Comparison of Short-term and Long-term Discretionary Accruals”. PhD Thesis Bond University Faculty of Business.
- Wooldridge, Jeffrey M. (2009). *Introductory Econometrics A Modern Approach*. Four Edition. USA: South-Western Cengage Learning.

Wilkinson, Joseph W. ve Cerullo, Michael J. (1997). *Accounting Information Systems Essential Concepts and Applications*. New York: John Wiley & Sons Ink.

Borsa İstanbul, <http://www.borsaistanbul.com/>, 09 Mart 2018 tarihinde erişildi.

Kanun-Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/11/20051101M1-1.htm>, 25 Haziran 2018 tarihinde erişildi.

Kamuyu Aydınlatma Platformu, <https://www.kap.org.tr/tr/BildirimPdf/605273>, 09 Temmuz 2019 tarihinde erişildi.

Merkezi Kayıt Kuruluşu, <https://www.mkk.com.tr/>, 15 Mart 2019 tarihinde erişildi.

TCMB Elektronik Veri Dağıtım Sistemi, <http://evds.tcmb.gov.tr/>, 28 Temmuz 2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Bankalar Birliği, <http://www.tbb.org.tr>, 22 Mart 2018 tarihinde erişildi.

Türkiye Bankalar Birliği, <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, 12 Aralık 2018 tarihinde erişildi.

<https://www.muhasibedersleri.com/finansal-yatirim/fon-akim-tablosu-ornegi.html>, 27 Ocak 2019 tarihinde erişildi.

http://archive.ismmmo.org.tr/YAYINLAR/MALI_COZUM/MALICOZUM35.pdf, 27 Ocak 2019 tarihinde erişildi.

<https://www.borsagundem.com/yazarlar/her-yatirimci-bu-formulu-ebere-bilmeli-yazisi/252532>, 01 Temmuz 2019 tarihinde erişildi.

<https://www.investopedia.com/terms/l/loanlossprovision.asp>, 03 Temmuz 2019 tarihinde erişildi.